

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Forum Competens Quæstionibus ex Universo Jure
selectis, atque ad praxin utilissimis illustratum, Seu
Tractatus Canonico-Civilis**

Friderich, Melchior

Ingolstadium, 1709

Caput V. De Causis Mixti Fori.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61662](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61662)

ajunt Befold. *Thesaur. Pract. V. Abforderung & Berlich. tom. 1. conclus. 6. prin.* ubi plurimos allegat. Possunt igitur Imperator simul & Status causas à Camera avocare, utpote à quibus ipsa jurisdictionem habet, & quos huic suo juri renuntiâsse nusquam legitur. Neque obest, quod ille ulterius ait, eam jurisdictionem lege delatam fuisse: cum constet, posse illum legem tollere, qui tulit. Cæterum possunt ab Aulico Concilio impetrari Literæ Promotoriales seu Imperiale Rescriptum ad Camera Imperialem pro excitanda & acceleranda justitiâ, ut ista maturè & celeriter admittretur, uti præter experientiam & usum quotidianum testantur Gerard. *de Supr. J. R. Germ. Judic. discurs. 1. c. 3.* Schvveder. *l. c. n. 7. in fin.* D. ab Andlern *l. c. n. 40.*

753. Quemadmodum verò Camera Imperiali, quando in causis eò pertinentibus Senatam Aulicum prævenit, salva, ut modò dixi, esse debet sua jurisdictione; ita pariter salva esse debent Statibus Imperij privilegia primæ instantiæ, Austregarum, de non appellando &c. *Instrum. Pacis Osnabrug. art. 5. §. 20. V. Cetera, R. J. anno 1654 §. 168. Ordin. Judic. Aulic. tit. 2. §.* Wir beschlen auch. *Capitul. Leopold. art. 18. Joseph. art. 17.* ubi Rescripta, Inhibitiones, Mandata, quæ his promissis adversa sunt, nulla pronunciantur. De quæstionibus, quæ nonnunquam eidem Concilio Aulico à Statibus Imperij, uti cum agitur de eorum vita & fama, moventur, privatorum non est agere, sed earum decisionem summo Imperij Capiti & Statibus relinquere.

CAPUT V.

De Causis Mixti Fori.

§. I.

Quanam Causæ sint Mixti Fori.

Cccc 3

SUM.

SUMMARIUM.

754. *Causæ Mixti Fori sunt, quæ ad Judicem Ecclesiasticum & Laicum pertinent cum jure præventionis.*
 755. *Inter Crimina Mixti Fori sunt Usura.*
 756. *Blasphemia: nisi Hæresin contineat.*
 757. *Adulterium: nisi agatur ad divortium.*
 758. *Incestus.*
 759. *Sodomia.*
 760. 761. 762. *Sacrilegium.*
 763. *Sortilegium: nisi sapiat Hæresin.*
 764. *Concubinatus.*
 765. *Polygamia.*
 766. *Assassinatus, Crimen Falsi, Incendiariorum.*
 767. *Laicus æquè ac Ecclesiasticus Judex compellere potest ad servandum Juramentum: non tamen directè ab eo absolvere.*
 768. *Ac jus dicere, si actio intentatur contra laicum pro re Ecclesiæ.*
 769. *Item exequi ultimas Voluntates ad Pias causas.*
 770. *Nec non prohibere ac tollere, quæ adversantur Religioni ac bonis moribus.*

754. Causæ Mixti Fori illæ propriè dicuntur, quæ Ecclesiastico & Seculari Foro sunt communes, seu in utroque deciduntur, ita ut præventioni sit locus, & ille Judex, qui prævenit alterum causam ad se trahendo, non possit ampliùs ab altero in cognoscendo & judicando impediri. Impropriè dicuntur Mixtæ, quarum cognitio cum eodem præventionis jure pertinet ad duos Judices Seculares aut duos Ecclesiasticos, habentes jurisdictionem concurrentem, uti habent v. g. Judex loci delicti aut contractûs, & ille, in cujus territorio domicilium habet delinquens, aut contrahens.

755. Quemadmodum, ut suprâ dictum est n. 625. Hæresis & Simonia privativè pertinent ad forum Ecclesiæ: ita complura
 alia

alia crimina sunt Fori Mixti. Et I. quidem Usura, uti communior DD. tradit apud Cavallos *Opin. Comm. opin. 11.* & Covarr. *L. 3. Var. c. 3.* contra Baldum aliisque complures, qui hoc crimen ad solum Ecclesiæ Forum pertinere existimant. Ratio assertionis nostræ est: quia Usura utroque Jure prohibita est, ut fuse sequuntur Menoch. *de Arbitrar. casu 398.* & Gibalin. *de Usur. L. 1. c. 7. art. 4.* Ac nunquam fuisse Jure Civili permissas Usuras Lucrativas, seu Mordentes, ut vocant, sed solum Compensatorias & Punitorias, ostendere cum Wadingo ac alijs conatur Haunold. *Tom. 3. de Just. tr. 9. à n. 382.* Ex eo autem, quod aliquod crimen prohibitum est Jure tam Sacro quàm Civili, potissimum desumunt DD. quod cognitio de illo ad utrumque Forum pertineat: nisi crimen sit circa objectum merè spirituale, uti est Hæresis & Simonia. Limitant plurimi hanc doctrinam asseruntque, si quæstio sit non facti, sed Juris, an videlicet hic vel ille contractus sit usurarius, id decidere solius Judicis Ecclesiastici esse. Et ita teneri ab omnibus Legistis & Canonistis cum Jafone ait Clarus *L. 5. Sent. §. fin. q. 37. n. 2.* idemque tradit Covarr. *L. 3. Var. c. 3. prin.* à quibus tamen ipse recedit *l. c. §. Ego ut liberè*, ac eorum opinionem erroneam, suamque Jure verissimam esse dicit. Ego ab hac acri censura abstinendo, cum eodem, & Farin. *L. 1. Prax. Crim. tit. 1. q. 8. n. 140.* ac alijs assero, ad Forum quoque seculare hoc crimen, etiam in quæstione Juris, pertinere: nulla enim prorsus est ratio dicendi, ac omnino gratis fingeretur, quod cognitio, utrum aliquis contractus injustitiam contineat, ad solum Judicem sacrum pertineat. Si autem de alijs contractibus hanc controversiam decidere potest Judex laicus, poterit etiam, quando dubitatur, utrum contractus sit usurarius. Quamvis enim verum esset, non esse prohibitas Jure Civili, non tamen sunt prohibitæ solo Jure Ecclesiastico, sed etiam Naturali, ut concors Theologorum sententia tradit contra Abulensem ac paucos alios, quorum opinionem Bannez hæreticam, alij periculpsam, temerariam, erroneam dicunt, certumque est, jam in
 Lege

Lege Veteri iudicatum fuisse, esse illicitas & iniustas, uti patet ex *Deuterom. c. 23. Proverb. 28. Psal. 14. 54. & 71. ac Ezech. 18.* Quæ autem Jure Naturæ vetita sunt, puniri etiam à Judice laico possunt.

756. II. Ad utrumque Forum pertinet Blasphemia: cùm utroque Jure sit prohibita; Canonico quidem *tot. tit. de Maledicis & Blasphemis, Civili Novell. 77.* Quia verò crimen Hæresis privativè pertinet ad Forum Ecclesiæ, ut dixi *n. 625.* idcirco si Blasphemia contineat Hæresin, videlicet si Deo negetur aliquod Attributum seu Perfectio, v. g. Justitia aut Providentia, & proferatur ab Ecclesiæ subdito seu Baptizato, solius Judicis Ecclesiastici est de ea judicare. Prolata verò ab Infideli, seu non Baptizato, v. g. Judæo, Turca, puniri potest à solo Judice seculari, ut ex communi DD. docet Jul. Clarus *l. c. §. Blasphemia n. 5.* addens tamen, quòd si Judex secularis esset negligens, Ecclesiasticus etiam in Infidelibus eam punire posset. Idem dicendum est, si Infideles subiecti sint, uti sunt Judæi, dominio temporali SS. Pontificis, aut Episcoporum; vel peregrini quidem sint, sed in ipsorum territorio temporali blasphemant. Modò dicta procedunt non tantùm de Blasphemia immediatè in Deum, sed etiam in Virginem Deiparam aliòsque Sanctos jactà; cùm verba contumeliosa etiam in hos effusa sint Blasphemia, ut constat ex *C. Statuimus 2. de Maledic. & traditur unanimi consensu à DD. Catholicis, quibus per insignem injuriam & calumniam affingit Berlich. p. 4. conclus. 1. n. 34.* ideò ab ipsis tradi, quòd committatur in Deiparam & Sanctos Blasphemia, *quoniam illis cultus & honor divinus debetur.* Nullus enim Doctorem, quos citat. *n. 33.* id dixit, sed nec ullus unquam Catholicus: ac si dixisset, Catholicus per hoc esse desisset, cùm id asserere sit hæreticum. Hinc Josephus Franciscus Borri, seu Burrhus, celebris Chymista & Medicus Mediolanensis, quòd refosso errore antiquorum Hæreticorum, quos Collyridianos dicebant, Deiparam doceret esse Deam (quod idem est, ac Divinum ei cultum deberi) petente SS. Pontifice ab Augustif.

gustissimo Imperatore Romam remissus, ac ibidem anno 1661. in effigie combustus & perpetuis carceribus mancipatus fuit, in quibus & vitam finijt anno 1695. forsan non effugiturus sortem, quam ejus effigies habuit, nisi vitam ipsi impetrasset potens magnorum Principum patrocinium.

757. III. Adulterium. Esse de Foro Canonico patet ex *C. Gaudemus 19. de Convers. Conjugat.* De Foro Civili, ex *Can. Rex 40. 23. q. 5. & L. 30. ac tot. tit. ff. § C. ad L. Jul. de Adulter.* Si tamen civiliter solum agatur de adulterio, nimirum ad divortium, restitutionem dotis, alimenta &c. solus Judex Ecclesiasticus de eo cognoscit. *C. Tue 5. de Procurat.* Unde si lite coram seculari Judice mota de alimentis à marito uxori separatæ præstandis is opponat adulterij crimen, ob quod uxor alimentorum jure sit privata, Judex secularis lite supersedere debet, donec quæstio incidens super adulterio à Judice Ecclesiastico fuerit terminata, ut dixi *n. 615.* ac fusè explicat Sanchez *L. 10. de Matrim. disp. 8. à n. 15.*

758. IV. Incestus, ut communiter tradunt DD. Quòd ad Forum Ecclesiæ pertineat, patet ex eo, quia Ecclesia statuit impedimenta Consanguinitatis & Affinitatis, etiam in gradibus, in quibus Jure Naturæ statuta non sunt. Quòd spectet etiam ad Forumulare, constat ex *Auth. Incestas C. de Incestis Nupt. & L. 38. ff. ad L. Jul. de Adulter.*

759. V. Sodomia. De Foro Ecclesiæ id perspicuum est ex *C. Clerici 4. de Excess. Prælator.* de Seculari ex *L. 31. C. ad L. Jul. de Adulter.* Ob crimen hoc nefandum Clericus etiam à Judice seculari puniri potest, si præcessit sententia Judicis Ecclesiastici declaratoria. Nam juxta Constitutionem Leonis X. quæ incipit *Summæ*, & Pij V. *Cum primum*, ac alteram ejusdem Pontificis *Horrendum*, Clericus per hoc crimen omni officio, dignitate, ac beneficio Ecclesiastico, ipso jure privatur. Ad quam tamen poenam incurrendam aliqui cum Navarro plures actus requirunt, alij cum Salzedo *in præct. crim. Canon. c. 86.* & Marta *p. 2. de Jurisdict. c. 16. n. 3.* unum sufficere ajunt: tum quòd poenæ in alia

D d d d

crimi-

crimina statutæ incurruntur per unum actum; tum quòd in ultima Pij V. Bulla non adhibetur verbum *exercentes*, quod juxta DD. frequentiam actuum denotat; sed verbum *perpetrantes*, quod per unum actum verificatur.

760. VI. Sacrilegium, uti patet cùm ex eo, quia est contra Religionem & res sacras, v. g. contra votum, reverentiam Ecclesijs debitam, ac punitur excommunicatione aliisque poenis Ecclesiasticis; tum ex *L. Sacrilegij 6. § L. Sacrilegi 9. ff. ad L. Jul. peculat. L. si quis 10. C. de Episc. & Cleric. Novell. 123. c. 21. §. 1.* Unde rectè inferunt DD. quòd si Clericus peccet cum laica persona, etiam ista puniri possit ab Ecclesiastico Judice; imò de Jure ob connexionem causæ puniri debere, patet ex dictis suprà n. 583. Huc referenda quoque sunt delicta, quæ laici in loco sacro perpetrant, v. g. aliquem vulnerando aut occidendo in Ecclesia. Ubi tamen ingens dissensio est inter DD. Nam Petr. & Cynus in *L. Præsent de C. his, qui ad Eccles. confug.* delicta in Ecclesia perpetrata privativè ad Judicem Eccles. spectare contendunt. E contrario Bartol. in *L. si cui §. fin. ff. de Accus. n. 3.* aliique complures, quos refert Roland. à Valle *lib. 2. consil. 24. n. 5.* soli Judici laico jurisdictionem tribuunt. Concurrentem alij cum Pappon. *lib. 4. tit. 4. 6.* agnoscunt jurisdictionem cum jure præventionis. Denique Panor. in *C. Inter alia de Immunit. Eccles. n. 29. § in C. Cum fit generale de Foro comp. n. 27.* suffragante Anchar. in *C. Postulasti de Foro comp. opposit. 3. Alex. lib. 1. consil. 131. à n. 1. Covarr. lib. 2. var. c. 20. n. 18. v. Trigesimò quintò. Roland. l. c. consil. 26. à n. 5. Gomef. lib. 2. var. Resol. c. 10. à n. 2. Farin. de Carcerib. q. 28. n. 62. Vulpell. de Libert. Eccles. p. 1. à n. 29. Decian. tract. crimin. tom. 1. lib. 4. c. 17. n. 34. Menoch. de Arbit. Judic. casu 389. à n. 40. Caball. lib. 1. resolut. crim. cas. 194. n. 2.* ac alij, asserunt, cognitionem de crimine mutilationis v. g. aut homicidij à laico perpetrati ad Judicem secularem privativè pertinere, cognitionem verò Sacrilegij ad Judicem utrumque. Verùm hæc opinio tunc solum locum habet, quando crimen est tale, quod à Judice Ec-

cles. condignâ poenâ vindicari nequit, uti v. g. est homicidium. Secus enim non est ratio, cur non etiam Judex Ecclesiast. judicare de illo possit, si laicum Judicem prævenit, juxta ea, quæ de continentia causarum dixi supra à n. 561. Tametsi enim furtum v. g. à laico commissum de se pertineat ad cognitionem Judicis laici, si tamen est qualificatum per sacrilegium, non est ratio, cur non etiam ad forum Eccles. pertineat, cum sit unicum & indivisibile crimen, etsi speciem simul furti & sacrilegij contineat.

761. Porrò Sacrilegium mixti fori est, & ad Judicis etiam secularis cognitionem pertinens, non solum, si committitur à laico in laicum, v. g. si laicus in Ecclesia percutiat laicum, sed etiam, si Clerico intra vel extra Ecclesiam injuriam inferat, aut si laicus Virginem Deo dicatam corrumpat. Jul. Clar. lib. 5. Sent. §. fin. q. 36. n. 47. Guido Papæ decis. 562. n. 3. Carol. de Grass. de Effect. Clericat. effect. 1. n. 577. Genuens. in Prax. Archiep. c. 29. n. 5. Menoch. de Arbitr. Judic. casu 389. à n. 14. Suar. Defens. Fid. lib. 4. c. 15. n. 13. Guazzin. in Defens. reor. p. 1. c. 11. n. 11. Olsch. decis. 103. E contrario etiam ad forum Eccles. pertinet injuria laico à laico in Templo illata, & furtum rei profanæ in eodem à laico factum: tametsi enim teste Jcto L. 5. ff. Ad Leg. Jul. peculat. Divi Sever. & Antonin. Cassio Festo inscripserunt, res privatorum, si in ædem sacram depositæ subreptæ fuerint, furti actionem non sacrilegij esse: quia tamen sacrilegium committitur auferendo sacrum de sacro (loco) vel non sacrum de sacro, sive sacrum de non sacro, ut ait Pontifex Can. quisquis 21. 17. q. 4. idcirco etiam furtum rei profanæ è loco sacro est Sacrilegium. Cumque decisio circa res ad Religionem pertinentes non ad potestatem laicam, sed sacram pertineat, Jus hîc Canonicum attendendum est, uti benè notant Bald. in L. Si nondum C. de Furt. n. 4. Boërius decis. 254. n. 2. Decian. tom. 2. tr. Crim. lib. 6. c. 30. n. 16. & Menoch. l. c. n. 14.

762. Addunt hîc Innocent. Panorm. Oldrad. aliique pluri-
mi, conveniri etiam coram Judice Ecclesiastico posse laicum non
tantum, si conveniatur super rebus ipsius Ecclesiæ, sed etiam super
bonis Clerici patrimonialibus, idque certum esse ait Sperelli *De-
cis. Fori Eccles. p. 1. decis. 100. n. 40.* eò quòd etiam tunc com-
mittatur sacrilegium. Verùm sacrilegium committi per viola-
tionem bonorum patrimonialium Clerici, supponitur & non
probat, ac idcirco conveniendum tunc esse laicum à Clerico
coram Judice laico, tenent Suar. *lib. 4. Defens. Fid. c. 14. n. 14.
& 15.* ac alij, ac dixi suprâ *n. 88.* Illud omninò admittendum,
posse Ecclesiam restitutionem in integrum petere coram Judice
etiam Ecclesiastico, uti cum Panorm. Felin. Innocent. Marian.
Socin. Feder. de Senis ac communi aliorum tradunt Redoan. *de
rebus Eccles. non alien. & q. de restit. in integr. §. 7.* Aufrer. *in
Clem. 1. de Offic. Ordin. & tract. de Potest. Eccles. n. 43. vol. 14.
inter Tract. divers. Maranta de Ord. Judic. p. 6. tit. Secund. artic.
princip. n. 10.* Diaz *reg. 219. limit. 2.* Gutierrez *lib. 1. Can. 99. c.
34. n. 10.* ac manifestum est ex *C. pen. de Reb. Eccles. alien.* Eundemque in finem passim à DD. adducitur textus *c. 1. de in integr.
restit.* Unde malè dissentit Covarr. *lib. 1. var. resol. c. 4. n. 2.* as-
serens divinando, fortè Civitatem Alphanensem, cujus Episco-
po rescripsit Pontifex *cit. cap. 1.* fuisse tunc sub dominio tempo-
rali Sedis Apostolicæ. Quæ cavillatio si semel admittatur, plu-
rima alia rescripta Pontificia ad Episcopos Italiæ data eludi pote-
runt. Dicere pariter debuit, Maurianam Sabaudia Civitatem,
ad cujus Episcopum data fuit decretalis *cit. C. pen.* fortè tunc fuisse
sub jurisdictione temporali Ecclesiæ.

763. VII. Crimen Mixti Fori est Sortilegium. *Can. 10. 26.
q. 5. & tot. tit. C. de Malefic. & Mathem.* Erit tamen solius Ju-
dicis Ecclesiastici de eo judicare, si sapiat hæresim, v. g. si quis
invocet Dæmonem, ut sciat futura &c. De quo fuse Clarus
*L. 5. Sentent. §. Hæresis n. 25. & Farin. in Praxi crim. q. 20.
à n. 72.*

764. VIII. Concubinatus. *Can. Nemo 4. 32. q. 4.* ubi omne carnale commercium extra conjugium in latiore & impropria significatione dicitur adulterium, & *Novell. 14. §. 1.* Unde dubium jam non est, posse hoc delictum etiam à seculari Magistratu puniri: tum quia Leges Civiles posteriores illud prohibent: tum quòd praxi locorum ita receptum est.

765. IX. Polygamia. Esse Fori Ecclesiastici constat, cùm ex eo, quòd per eam irreverentia & injuria Sacramento Matrimonij irrogatur; tum quòd agitur contra institutionem Conditoris Dei, qui *masculum & feminam creavit eos*, ut dicitur *Genes. 1. v. 27.* ac Christus repetijt *Matth. 19. v. 4.* id est, tantùm unam junxit uni, ut exponunt SS. Chrysostomus, Hieronym. aliique PP. apud Maldonatum *in cit. c. Matthe.* Quæ institutio Divina matrimonij inter unum tantùm virum & feminam unam, recte etiam deducitur ex illo *Genes. 2. v. 24. adhærebit (vir) uxori suæ, & erunt duo in carne una. Nam non dixit (ait Pontifex C. Gaudemus 8. de Divort.) tres vel plures, sed duo: nec dixit, adhærebit uxoribus, sed uxori.* Nec si quis plures habere uxores simul posset, essent duo, sed tres vel quatuor in carne una. Unde Christus *cit. c. 19.* ex illis verbis Genesis probavit, esse adulterum, qui dimissâ primâ secundam ducit. Quod verum non esset, si quis posset plures ducere: tametsi enim peccare eo casu posset priorem dimittendo, non tamen esset adulter ducendo secundam, quia hæc esset vera ejus uxor. Quòd verò Polygamia crimen sit etiam Fori secularis, manifestum est cùm ex praxi, tum ex §. *Socrum 7. Inst. de Nupt. L. Nemo 7. C. de Judæis & Cœlicol. & L. Neminem 2. C. de Incest. & Inutil. Nuptijs.*

766. X. Assassinatus. Judicis laici esse de hoc crimine cognoscere, constat cùm ex praxi, tum ex eo, quòd Jure Civili puniuntur Homicidium. §. *Item Lex Cornelia 5. Inst. de Public. Judic.* Esse etiam Judicis sacri perspicuum est ex *C. 1. de Homicid. in 6.* Idem dicendum est de Crimine Falsi, juxta *C. 7. de Crimine Falsi, ac tot. tit. C. ad L. Cornel. de Falsis.* Idem de crimine Incendia-

riorum. *Can. Pessimam* 32. 23. q. 8. & *Can. 21. 12. q. 2.* ac *L. 10. ff. ad L. Cornel. de Sicar. cit. §. 5. Inst. de Public. Judic. L. 28. §. 12. ff. de Pœn. L. 9. ff. de Incendio, & Constit. Crimin. Caroli V. art. 125.* De his criminibus Mixti Fori præter alios fusè ac doctè agit *Marta de Jurisdic. p. 2. à c. 7. usque ad 30.* ubi plura alia addit, ut falsatarum literarum Apostolicarum, fractæ pacis, conventicularum illicitorum, piraticæ.

767. Sunt præter Crimina aliæ quædam causæ, quæ ad Forum tam Ecclesiæ quàm Magistratum secularium pertinent. Nam primò ad observandum Juramentum Promissorium compellere potest uterque Judex. De Ecclesiastico constat cum ex *tot. tit. de Jurejurando*, tum ex eo, quòd res est spiritualis, ac immediatè pertinens ad salutem animæ, & cultum Numinis, quod in testem vocatur. De seculari Judice id supponitur *C. Licet mulieres de Jurejur. in 6.* Hæres tamen laicus circa contractum, quem testator juramento firmavit, conveniri coram Judice Ecclesiastico nequit, ut post. *Joan. Andr. Panorm. Bald. ac alios* benè observat *Farin. L. 1. Prax. Crim. tit. 1. q. 8. n. 141. §. Limita hanc ampl.* quia licet obligatio promissionis ac contractûs à defuncto initi transeat ad hæredem, non tamen ad eum transit obligatio Juramenti, utpote quòd merè personale est, ut cum *S. Thoma, Bart. Bald. Panorm. Imol. tradit* communissima *DD.* quos allegant & sequuntur *Farin. l. c. Gabriellus L. 2. tit. de Jurejur. conclus. 6. Suar. Tom. 2. de Relig. lib. 2. de Juram. c. 15. n. 9. & c. 31. n. 12.* ac *Thomas Sanch. in Decalog. L. 3. c. 13. n. 1.* nec ullum, qui dissentiat, auctorem mihi licuit reperire. Neque obstat, quòd vota Testatoris realia, v. g. de distribuendis elemosynis, fundanda Ecclesia, implere hæres teneatur. *L. 2. ff. de Pollicitat.* Hæc enim, si valida sunt, obligant ratione promissionis Deo factæ & ab hoc acceptatæ, ac proinde impleri debent ab hæredibus, sicut promissiones hominibus factæ, ut fusè explicant *Sanchez l. c. lib. 4. c. 15. à n. 25. & Suar. l. c. lib. 4. de oblig. Voti c. 11.* Tametsi verò etiam Judicis secularis sit compellere ad servandum Jura-

men-

mentum: non tamen potest ab eodem directè absolvere, quamvis possit indirectè, videlicet illud remittendo loco subditi, cui iuratum est, & qui propter injuriam v. g. aut bonum publicum tenetur remittere, ut cum communi DD. tradunt & explicant Suar. *l. c. c. 41. n. 16.* ac Cardin. de Lugo *disp. 22. de Just. n. 238.* & dixi suprà *n. 726.*

768. Secundò Causa Mixti Fori est, si agatur pro re Ecclesiæ contra laicum: poterit enim iste tunc conveniri etiam coram Iudice Ecclesiastico, sive agatur actione reali, sive personali. Ita cum communissima DD. Bellet. *Disquit. Cleric. tit. de favore Cler. reali §. 5. n. 2. §. 6.* Guttierrez *Canon. qq. lib. 1. c. 34. n. 13.* Sperelli *decis. 98. n. 2.* & constat ex *C. penult. de Reb. Eccles. alien.* traduntque ibi omnes Interpp. Quod privilegium fundatur tum in Ecclesiæ & Clericorum prærogativa: tum, uti putat Sperelli *l. c.* in negligentia Iudicum secularium, qui parùm, ut ait, aut nihil solent illis favere: tum denique, quia detinentes rem Ecclesiæ non præsumuntur justè detinere. *cit. C. Si Clericus junct. C. Cum sit de Foro comp.* Unde consequens est, quòd administrator bonorum Ecclesiæ pro reddenda ratione, colonus partarius pro solvenda parte fructuum, emphyteuta pro canone solvendo &c. coram Iudice Eccles. conveniri possint. *Can. Judicatum. §. ibi Glossa dist. 9. Panorm. in cit. C. 5. Valasc. de Jure emphyt. q. 34. n. 14.* Hieron. Gabriel. *consil. 37. n. 10.* Marian. Socin. *in C. Si quis Clericus de Foro comp. n. 8.*

769. Tertiò Causa Mixti Fori est Executio Ultimarum Voluntatum ad pias causas, uti colligitur ex *L. 28. §. 5. C. de Episc. & Cleric. & L. 50. in fin. ff. de Petit. Hæredit.* Si tamen testator aliquid legasset pro restitutione illicitè acquisitorum (quod legatum merè spirituale dicunt) solus Episcopus executor esset. Ad quem insuper pertinet executio legati pij pro redemptione captivorum, si nullus alius executor nominatus est: tametsi executionem ab eo fieri noluerit & prohibuerit testator. *Novell. 131. c. 11.* Habet denique Episcopus jus ferendi sententiam definitivam,

vam, quando inter executores testamenti ad pias causas est discordia. De quo Haunold. *Tom. 5. de Just. tr. 1. n. 334.*

770. Quartò denique huc præter alia referenda est potestas tollendi ea, quæ bonis moribus & Religioni adversantur, ut est v. g. prohibere subditis, ne ad Conventus & Conciones Heterodoxorum accedant; prohibere & suppressere libros noxios, quorum ab uno alteròve seculo uti feracissima, ita perniciosissima seges est, eaque scribentium licentia, ut ante paucos annos quidam ausus fuerit ipsum Ecclesiæ Catholicæ Patronum & Protectorem Gloriosissimum Regem Romanorum adsciscere Patronum suo Operi, in quo Catholicam Religionem non semel incessit ac traducit, unaque tacitè Patronum, qui eam sequitur; alij verò multi inanissimas fabulas pridem apertæ calumniæ convictas identidem regerant, & fucum incauto Lectori faciant. Quos inter Goldastus Calvinista Imperialibus, quas collegit, Constitutionibus, præter plura alia fabulosa, inseruit quandam Declarationem Pacis Religiosæ, & Epistolam ad Lutherum, felicissimæ memoriæ & ardentissimi in Catholicam Religionem studij ac zeli Imperatori Ferdinando I. à quibusdam per summam injuriam, ut mox à Catholicis demonstratum fuit, affectas. De qua similibusque imposturis plura Jurisconsulti Catholici in *Compositione Pacis c. 6. q. 45.* Eadem fide consarcinata fuit ante bina circiter lustra sub ficto nomine Augustini le Blanc Historia de Auxilijs Gratiæ Divinæ, facta plurimis fabulis & mendacijs, tantâ nihilominus præfidentiâ & audaciâ Orbi Literario obtrusis, velut pura veritas, cui refragari nemo possit, afferretur. Errant porrò, qui libertatem scribendi per librorum prohibitionem putant non esse constringendam. Quàm enim librorum vel pravam doctrinam vel calumnias continentium lectio inimica sit & noxia Religioni, quantum inquinet plurimorum mores, multorum famam ac honorem, nimis apertè ostendit quotidiana experientia. Quòd verò hujusmodi libros non tantum vetare, sed etiam comburere, usitatum semper fuerit non Ecclesiæ dunta-

duntaxat, sed etiam Imperatoribus aliisque Magistratibus secularibus, tam Ethnicis quam Christianis, fusè & eruditè docet Emman. Gonzalez in C. Præterea 4. de Heretic. à n. 6. ubi n. 9. dissolvit, quæ in contrarium afferri possunt.

§. II.

*Utrum in Causis Mixti Fori Judex Ecclesiasticus
procedere contra laicos ad pœnas temporales
possit.*

771. *Proponitur sententia negantium cum suis fundamentis.*

772. *Statuitur cum communi DD. posse Judicem sacrum etiam ad pœnas temporales procedere. Et probatur ex novo Jure Tridentini.*

773. *Similiter ex antiquo.*

774. *Stabilitur multiplici ratione.*

775. 776. *Respondetur ad fundamenta adversantium.*

771. Cum Causæ modò enarratæ ad Forum tam Sacrum quam Profanum cum jure præventionis pertineant, quæstio nascitur, an Judex Ecclesiasticus quoad illas procedere contra laicos possit non tantùm ad pœnas Ecclesiasticas, sed etiam temporales, seu illas, quas Judex etiam Secularis infligere valet, quales sunt multa pecuniaria, carcer, verberatio, irrogatio infamiae, exilium &c. Negant Jul. Clarus lib. 5. Sentent. §. fin. q. 37. n. 8. Fernand. Vasq. lib. 3. de Testam. §. 22. à n. 17. Camill. de Curte p. 2. divers. feudal. c. 2. n. 17. Carol. de Grass. de Effect. Cleric. effect. 1. n. 620. aliisque non pauci. Unde ajunt, Episcopos, si incarcerandi sint rei laici, bonis privandi &c. brachium seculare implorare debere. Nituntur gemino fundamento. I. Quòd Episcopus non habeat territorium distinctum & temporalem jurisdictionem, ac proinde familiam armatam tenere non valeat, uti post Panor. in C. Significasti de Offic. & potest. Jud. deleg. n. 10. docuere non pauci, quos refert Marta de Jurisdic. p. 2. c. 29. n. 13. 2. Quòd pœna tem-

E. eee

poralis

poralis in causis mixti fori veniat à Lege, ut observat Bartol. in *L. Placet C. SS. Eccles.*, n. 6. ac consequenter hæc poena, ut ajunt, à Judice tantum laico imponi possit.

772. Verum dicendum est, posse Judicem Ecclesiasticum in criminibus mixti fori non tantum ad censuras & poenas spirituales contra laicos procedere, sed etiam ad temporales, citra mortem tamen & sanguinis effusionem. Ita post Innocent. Anan. Panor. Felin. Marian. Socin. Franc. Gemin. Bald. ac aliorum communissimam tenent Card. Tusch. *V. Immunitas conclus.* 59. n. 17. ubi varia Jura & DD. affert, Navarr. *consil.* 1. *de Foro comp.* Covarr. *Practic.* qq. c. 10 n. 2. v. *Contrarium*, Guazzin. in *Defens. reor. defens.* 1. c. 11. n. 33. & *defens.* 39. c. 1. n. 15. Oldrad. *consil.* 86. & 89. Petr. Cabell. *lib.* 1. *resol. crimin. casu* 194. à n. 10. Mastrill. *decis.* 68. n. 4. Bellet. *Disquis. Cleric. tit. de favore Cleric. real.* S. 5. n. 103. Sperelli *decis.* 3. n. 4. Decian. *Tract. crim. lib.* 4. c. 26. n. 1. Quam sententiam supponit & firmat Trident. Concil. *sess.* 25. c. 3. *de Reformat.* ubi ait: *liceat eis (Episcopis) si expedire videbitur, in causis civilibus, ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentibus, contra quoscunque etiam laicos, per multas pecuniarias, per captionem pignorum, personarumque distractionem, per suos proprios aut alienos executores faciendam, sive etiam per privationem beneficiorum, aliisque Juris remedia procedere & causas definire.* Addit postea, in causis quoque criminalibus, uti in civilibus, executionem realem aut personalem faciendam esse. Unde post hanc S. Synodi decisionem de veritate nostræ assertionis dubitari amplius nequit, cum non loquatur solum de causis merè Ecclesiasticis, seu ad Forum Ecclesiæ privativè pertinentibus, sed etiam *de quomodolibet pertinentibus*, ac consequenter etiam de causis mixti fori, in quibus Judex Sacer laicum prævenit, cum etiam istæ ad forum Ecclesiæ pertineant.

773. Sed & Jure antiquo jam pridem statutum id fuerat *Can. Contra idolorum* 10. 26. q. 5. *Can. attendendum* 13. *Can. Si quis contumax* 20. & *Can. Quisquis* 21. 17. q. 4. C. *Per venit* 2. de *Adul-*

Adulter. C. In Archiepiscopatu 4. de Raptor. quibus Juribus habetur, Episcopum posse laicos capere & corporaliter coërcere, multis pecuniarijs aliisque arbitrarijs poënis subijcere. Estque ibi sermo de Sacrilegio, Sortilegio, aliisque criminibus mixti fori.

774. Accedit auctoritatiratio. Constat in primis, in delictis mixti fori præventioni esse locum. Effectus autem præventionis est, ut Judex præveniens præventum excludat, & illo procedente hujus forum sileat, & in Judice procedente tota consolidetur jurisdictio. *C. penult. de Foro comp. L. Si quis postea ff. de Judic. Decian. tom. 1. Tract. Crimin. lib. 4. à n. 1. Guazz. cit. de sens. 1. c. 8. n. 1. Scaccia de Judic. lib. 1. c. 12. n. 57. & 67. Mastrell. decis. 2. o. n. 3. Farin. de Inquisit. q. 7. à n. 52.* aliique per eum congesti. Ergo verum non est, quòd Judex secularis ab Ecclesiastico præventus ad poënas citra sanguinem possit procedere, cum hoc haud dubiè repugnet naturæ præventionis, & frustra diceretur crimen mixti fori, nisi posset ab utroque Judice poëna temporali puniri, ut observat *Osasc. decis. 103. n. 7.* Ex quo con-surgit altera ratio: nam poënis Ecclesiasticis subijci possunt laici propter illa quoque crimina, quæ privativè pertinent ad forum seculare, cum quivis fidelis ratione peccati sit subjectus jurisdictio-ni sui Prælati Ecclesiastici & propterea ligari possit, uti notum est. Unde si Judex Ecclesiasticus procedere ad poënas solùm Ec-clesiasticas posset ob crimina etiam mixti fori, nullum jam dis-crimen foret inter ista & alia privativè ad forum seculare perti-nentia. Ut igitur aliquid operetur jurisdictio Judicis Ecclesiastici quoad crimina mixti fori & præventionem, absoluta ac integra esse debet, & excludere Judicem Secularem. Accedit 1. quòd Judices Ecclesiastici contra personas Ecclesiasticas procedere pos-sunt ad poënas etiam temporales, uti notorium est, & fatentur Adversarij, idque non alio ex capite, quàm quia sunt competentes ipsarum Judices. Atqui non minùs sunt competentes Judices lai-corum quoad crimina mixti fori: ergo etiam contra hos ad di-ctas poënas procedere possunt. Accedit 2. quòd quoad crimina pri-

vativè ad forum Ecclesiæ pertinentia, uti sunt Hæresis, & Simonia, procedere Judex Sacer contra laicos non minùs, quàm contra Clericos, potest ad dictas poenas temporales, uti rursus concedunt Adversarij: ergo habet ille absolute potestatem infligendi istas poenas. Itaque eas infligere potest etiam ob crimina mixti fori, cum ista, si Judex laicus fuerit præventus, non minùs ad jurisdictionem Judicis sacri pertineant, quàm Hæresis & Simonia.

775. Neque verum est, quod primo loco pro contraria opinione afferebatur, videlicet Episcopum non habere jurisdictionem temporalem. Contrarium præter alios fusè demonstrant Marta p. 2. de *Jurisdict.* c. 29. & Sperelli cit. *decis.* 3. à n. 6. patètque ex Trident. aliisque Juribus paulò antè allatis. Deinde quando ajunt Adversarij, Prælatos Ecclesiæ jurisdictionem temporalem non habere, vel hoc nomine intelligunt jurisdictionem profanam, ita ut sensus sit, illos habere jurisdictionem tantùm spiritualem? vel asserunt, spiritualem jurisdictionem se non extendere ad poenas temporales, illas nimirum, quæ infligi solent à Judicibus laicis & privant bonis tantùm temporalibus (uti sunt libertas & immunitas corporis, honor, & pecuniæ aliæque fortunæ bona) non verò bonis animæ & spiritualibus? Si hoc posterius asserunt, supponunt, quod est in quæstione, imò quod apertè falsum est, cum constet, poenas temporales Clericis delinquentibus & laicis Hæreticis ac Simoniacis infligi auctoritate & potestate spirituali. Si illud prius asserant, videlicet penes Præsules Ecclesiasticos jurisdictionem profanam non esse, verum id quidem est de illis Prælati, qui non habent territorium temporale, quale habent plurimi, præcipuè Episcopi Germaniæ: sed negatur suppositum, quòd ad decidendas causas mixti fori requiratur jurisdictio profana; idcirco enim mixti fori causæ dicuntur, quia pertinent ad forum seu jurisdictionem sacram æquè ac profanam.

776. Labile pariter est alterum ipsorum fundamentum, videlicet poenas in crimina mixti fori statutas venire à Lege Civili: aper-

apertum enim ex Juribus n. 766. relatis ac ex Trident. *sess. 25. c. 3. de Reform. Can. Quisquis & Can. Si quis in atrio 27. q. 4.* etiam à SS. Canonibus statutas esse. Et licet daretur, statutas non fuisse, non propterea sequeretur, infligi à solo Judice laico posse: quia quemadmodum Judex secularis in delictis mixti fori procedere potest ad poenam, tametsi ea Jure tantum Canonico fuerit imposita, uti tradunt Socin. *vol. 4. consil. 219. n. 7.* & Decian. *tom. 1. Tract. Crimin. lib. 4. c. 25. n. 64.* ita pariter in illis delictis Judex Ecclesiasticus procedere potest citra sanguinem ad poenam à Jure Civili statutam: quia forum foro accumulatur & jura juribus juvantur. Panorm. *in C. Cum sit de Foro comp. n. 15.*

§. III.

Præventio in Causis Mixti Fori quomodo fiat.

SUMMARIUM.

777. *Præventio locum habet, quandocunque concurrat Jurisdictione.*
 778. *Procedit hæc regula de omni Judice & omnibus Causis.*
 779. *Inducitur Præventio per solam Citationem.*
 780. *Prævenit, qui citat prior, tametsi solum verbaliter.*
 781. *Prævenire Ordinarius Judex nequit Delegatum, postquam hic Delegationis rescriptum acceptavit.*
 782. *Delegatus anteriore rescripto non potest assumere causam, si delegatus rescripto posteriore eam jam cepit.*
 783. *Ad Præventionem non sufficit sola Accusatio vel Inquisitio etiam specialis, tametsi actis inserta fuerit.*

777. Cùm in causis Mixti Fori locum habeat præventio alterutrius Judicis causam prius ad se trahentis, ut dictum est paulò antè n. 747. explicandum restat, qua ratione fiat, & quid operetur. Non ignoro, locum illi esse non solum in causis, quæ proprie

priè dicuntur esse Mixti Fori, sed etiam omnibus, in quibus plures Judices concurrentem jurisdictionem habent: quod in pluribus casibus contingere solet. Sic Judex Domicilij concurrat cum Judice Delicti, & Contractus, ut dictum est supra n. 104. & n. 106. Eademque est ratio de casu, quo reus habet plura domicilia. cit. n. 106. Eadem, quando quis delictum in uno territorio incepit, in altero consummavit, juxta dicta n. 157. & seqq. Habet quoque Camera Imperialis concurrentiam cum Imperatore ex Ordinatione Camerae: exceptis Feudis Regalibus. Gaill. obser. 29. n. 3. & obser. 42. n. 3. Matth. Stephani L. 1. de Jurisdic. c. 26. n. 11. Potest quoque pluribus in solidum jurisdic. delegari, juxta dicta n. 524. & 529. Possunt denique, ut alia omittam, plures habere jus dandi vel confirmandi tutorem. L. si ut proponis, c. de Confirm. tutor. Gregor. Tholos. L. 12. Syntag. Jur. c. 13. n. 17. Cothman. respons. 45. à n. 57. Matth. Stephani l. c. In dictis igitur casibus, aliisque similibus, quibus plures in solidum habent jurisdictionem, aut quodpiam jus, locum habet præventio, & non in solis causis Mixti Fori. Hic tamen de ea agendum videbatur, postquam videlicet plerasque, in quibus eidem locus est, jam attuli.

778. Quòd locus sit præventioni, ubi plures sunt Judices, patet ex C. penult. de Foro comp. C. Cum plures de Offic. Deleg. in 6. L. 1. ff. de Offic. Consul. L. Si quis posteaquam ff. de Judic. Est enim regulariter in quacunque materia verum, quòd præoccupantis potius sit jus. C. Non injustè de Procurat. C. si duo eod. in 6. V. C. Si quis justo prin. de Elect. in 6. L. Pluribus & L. Si is, qui Sticbum ff. de Procurat. L. Incola ff. Ad municipal. L. Qui prior ff. de Judic. Et quidem procedit regula tam de Judice Ecclesiastico respectu Ecclesiastici, & laici respectu laici, quàm Ecclesiastici respectu laici in causis mixti fori, ac vicissim. Et sive uterque habeat merum Imperium aut mixtum, sive unus merum, alter mixtum, aut simplicem tantum jurisdictionem. Neque solum de Judice Ordinario respectu Ordinarij, Delegato respectu Delegati, quando in solidum demandata ipsis fuit jurisdic. tio,

dictio, sed etiam de Ordinario respectu Delegati, ac vicissim. Ac non solum de Judicibus dignitate & potestate æqualibus, sed etiam de superiore & inferiore, si hic ab illo jurisdictionem non habet. Et siue unus habeat jurisdictionem aliquo Jure speciali, videlicet per privilegium, aut præscriptionem, & alter Jure ordinario; siue uterque Jure vel speciali vel ordinario ac communi: dummodo habeant cumulativè & neuter privativè. Idemque est de eo, qui jurisdictionem solum habet extra ordinem aut ex incidenti, v. g. ratione prorogationis, reconventionis, vel quia testis falsum coram ipso deposuit &c. poterit enim prævenire Ordinarium, sicut præveniri ab ipso potest. Demum procedit regula in quibusvis causis, siue Civiles sint siue Criminales, siue Ecclesiasticæ siue Profanæ. Marian. Socinus in *C. Proposuisti de Foro comp. à n. 8.* post Bartol. Bald. Joan. Andr. ac alios.

779. Inducitur præventio per citationem, seu, ille Judex in causa prævenit, ita ut alter regulariter se amplius immiscere nequeat, qui prius citavit Reum. *C. Proposuisti de Foro comp. § L. si quis postea ff. de Judic. &* tradit communis DD. contra Bartol. qui litis contestationem requirit. Non tamen sufficit sola Inquisitio vel Accusatio. Farin. in *Praxi Crim. L. 1. tit. 1. q. 7. n. 57.* tum Baldo ac alijs. Sufficit verò sola citatio verbalis. Nec opus est, esse trinam aut unam peremptoriam. Si tamen proceditur viâ Accusationis, fieri debet ad instantiam accusatoris: si viâ Inquisitionis, sufficit fieri ex mandato Judicis. Nec sufficere, si citatio solum emanavit, sed debere pervenisse ad notitiam citati, docent communiter DD. contra Bald. ac Panorm. Verùm ex eo, quòd ad perpetuandam Delegati jurisdictionem sufficit, citationem emanasse (quòd tenui suprà *n. 540.*) videtur sequi, quòd etiam ad præventionem sufficiat.

780. Si unus Judex citat Reum verbaliter, alter realiter, seu per capturam, ille prævenit, qui citat prius tempore, etiamsi citet solum verbaliter, ut tradit communior DD. eaque simul probabilior. Nam fatentur Farinac. *l. c. n. 53.* ac alijs, qui tenent contrarium

trarium, remittendum esse Reum à Judice, qui cepit, ad Judicem, qui prior solùm verbaliter citavit, si Reus ipse petat. At non apparet, quomodo dari possit obligatio remittendi, si citatio realis posterior prævalet verbali priori: neque enim Reus remitti postulans potest præjudicare juri, si quod Judex capiens ex captura acquisivit. Quando uterque simul citat, aut dubium est, quis prior citando fuerit, ille prævenit, qui citat realiter: quia citatio realis per se potentior est verbali. Si ambo citârunt verbaliter, nec constat, quis, priùs & apud neutrum se stitit Reus, prævenisse censetur ille, qui majorem habet jurisdictionem & potestatem. *arg. c. 31. de Præbend. in 6.* Dixi: si apud neutrum se stitit Reus. Nam si coram alterutro jam comparuit, est is in possessione. Si par utriusque sit jurisdictio, statur juramento Rei, quis ipsum prævenit; vel debent inter se concordare. Quod ultimum maxime procedit, si nec ipse Reus scit, à quo priùs fuerit citatus.

781. Quamvis autem locum habeat præventio inter Judicem Ordinarium & Delegatum, ut paulò antè dixi, & constat ex *C. Ut debitus 59. de Appellat.* fieri tamen ab Ordinario non potest, postquam Delegatus delegationis rescriptum jam accepit, quia illo præsentato & acceptato jurisdictionem in causa delegata obtinet privativè, eaque adimitur Judici Ordinario, uti habetur *C. Studuisti 2. de Offic. Legat. cum mandatum speciale*, ut ibi dicitur, *deroget generali.* Nisi in rescripto expressè reservetur jurisdictio Ordinario, & Delegato conferatur solùm cumulativè. Itaque Ordinarius tunc solùm prævenit Delegatum, quando causam per partis citationem aut litis contestationem coepit ante rescriptum delegationis Delegato præsentatum: poterit enim tunc pergere, *non obstante si dicat (pars citata) quoddam ad superiorem Judicem nuntium destinaverit, aut literas impetraverit ab eodem, priusquam Delegato fuerint assignata*, ut dicitur *cit. C. 59. de Appellat.* quia ante præsentatas & receptas delegationis literas non confertur Delegato jurisdictio, nec censetur ablata Ordinario. *C. Audita de Restit. spoliat.* & notant Innocent. in *C. Cum contingat de Offic. Dele-*

Delegat. ac Bald. in *L. 1. C. Ut lite pend.* Si tamen ex rescripto delegationis constet, velle Delegantem causam suscipi à Delegato, non obstante, quòd ccepta jam fuerit ab Ordinario, non poterit hic pergere, tametsi eam jam coeperit ante datum & receptum rescriptum, cum superior à Judice subjecto causam jam coeptam avocare possit. *L. Judicium 58. ff. de Judic. C. Ut nostrum 56. de Appell.* Quia verò hæc avocatio non nisi gravibus de causis fieri solet, idcirco rescriptum delegationis censendum est subreptitium, nisi in illo fiat mentio causæ ab Ordinario jam coeptæ, aut saltem in eodem dicat superior, se causam delegare, sive apud Ordinarium introducta jam sit sive non. *C. Inter monasterium 20. de Sent. & re jud.*

782. Sed jam dubitatur, quandonam unus Delegatus censeatur prævenisse alterum Delegatum. Quæstio hæc locum non habet, quando delegata est jurisdictio pluribus conjunctim: tunc enim nullus eorum alterum prævenire potest, sed simul omnes tractare causam debent juxta dicta suprâ *n. 525.* Igitur loquendo de delegatione pluribus in solidum factâ, regula traditur, ut ait Petr. Barbosa in *L. si quis posteaquam de Judic. n. 45.* præventam esse jurisdictionem ab eo, ad quem prius datæ sunt literæ, non cui prius præsentatæ, eò quòd juxta Panor. in *C. Ut debitus de Appellat. n. 47.* ac alios, attendi debeat tempus datæ, & non præsentationis rescripti. Verùm, etsi hoc ultimum verum sit, regula tamen, pro qua affertur, non subsistit. Nam si is, cui per posterius rescriptum mandata est jurisdictio, illa uti coeperit, alter, ad quem datum est anterius, non poterit se amplius immiscere, quia jam est præventus, sive suum rescriptum tempore anteriore datum acceperit ante posterius alterius Delegati rescriptum sive post: cum Jura præventionem absolutè concedant, nec distinguant inter tempora, quibus obtenta est jurisdictio. Aliàs solum is judicare posset, qui vel Ordinariam vel Delegatam accepit ante alios, & solum tunc locus præventioni esset, quando simul & eodem tempore plures eam acceperunt; quod falsum esse constat.

stat. Et quidem procedere potest posterior Delegatus cum iure præventionis, licet in suo rescripto facta non fuerit mentio rescripti anterioris. Tametsi enim rescriptum posterius in eadem causa ad alios Judices impetratum sit subreptitium, nisi in eo facta sit specialis mentio rescripti prioris, juxta *C. 3. de Rescript. C. 2. de Dolo & contum. C. Bonæ 3. de Confirm. ut. vel inut.* non tamen rescriptum Justitiæ seu ad lites sub vel obreptitium, est ipso jure nullum, sed ope tantum exceptionis elidi potest. *C. Si autem & C. Plerumque 23. de Rescript.* Itaque delegatus posteriore rescripto quamvis subreptitio prævenire alterum delegatum potest, & valebunt acta, quamdiu de vitio subreptionis non excipitur, ut ex *C. super literis 20. de Rescript.* post Imol. Panorm. ac alios notant Sanchez *L. 8. de Matrim. disp. 21. n. 76.* & Laym. *in cit. C. 20. n. 2. §. Nunc verò.* Et solum tunc abstinere causæ cognitione tenetur, quando oppositum & ostensum subreptionis vitium fuit, aut quando evidentiâ facti est notorium; cum illud, quod est notorium, in facto suppleat Judex etiam parte non petente, juxta doctrinam Glossæ *in L. 1. C. Qui & adversus quos in integr. restit. V. In consilio,* & Bald. *ibi n. 5.* Gaill. *L. 1. Observ. 31. n. 4.* Ubi tamen limitatio addenda est: nam si motu proprio Princeps rescripsit, nullâ ratione oberit vitium subreptionis, neque ex hoc capite oppugnari rescriptum poterit, cum *motus proprius* hoc vitium purget, ut constat ex *C. si motu proprio de Præbend. in 6. & Clement. si Romanus de Præbend.* Idque non tantum de motu proprio SS. Pontificijs, sed etiam Ordinariorum concedunt Staphilæus *de Literis Gratiæ tit. de Effectu Clausulæ effectû 7. n. 1.* & Sanchez *cit. disp. 21. n. 48.*

783. Quemadmodum verò, ut modò dixi, non is ex duobus in solidum delegatis alterum prævenisse censendus est, qui antè accepit rescriptum, sed qui prior citavit reum, sive posteriore sive anteriore rescripto jurisdictio mandata ipsi sit; ita pariter ad præventionem non sufficit Accusatio vel Inquisitio, tametsi libellus à Judice acceptatus, aut inquisitio actis inserta fuerit.

fuerit. Tametsi enim Judex hos actus exerceat vi suæ jurisdictionis, nondum tamen per eos causæ tractationi initium dedisse censendus est, utpote quæ propriè incipit à Citatione. *arg. §. fin. Inst. de Pœna temerè litigant. & L. Libertus 15. de in jus voc. Bald. in L. un. C. de Confess. n. 32. Angel. in L. 1. ff. de in jus vocan. & in L. 1. C. de Judic. n. 2. Roman. consil. 412. n. 4. Jason L. 1. consil. 31. n. 4. Matth. de Afflict. decis. 219. n. 1. §. 3. & fuse Felin. in C. Illud de Præscript. n. 11. Bossius in Praxi crim. tit. de Foro comp. n. 103. Natta l. 1. consil. 82. n. 5. Hinc quando Guilielmus in C. Raymutius de testam. V. Et Uxorem decis. 5. n. 17. & Jul. Clarus L. 5. Sentent. §. fin. q. 38. n. 28. asserunt, ab illo Judice præventam censerî jurisdictionem, qui prius coepit super delicto inquirere, intelligendi sunt de inquisitione non qualicumque, sed eâ, quæ fit per citationem delinquentis.*

§. IV.

Quis sit Effectus Præventionis.

SUMMARIUM.

784. Præventionem consolidatur jurisdictionis Judicis prævenientis, & jus partium.
785. Et quidem non solum quoad illum ex pluribus in eadem causa reis, quem citavit; sed etiam quoad reliquos.
786. Si tamen reus ab uno Judice citatus contumaciter non comparuit, conveniri coram altero potest.
787. Procedere quoque secundus Judex potest comparente accusatore, si is, qui prior citavit reum, solum procedit per viam inquisitionis.
788. Aut si præventio unius Judicis fraudulentè procurata fuit.
789. Non potest procedere præveniens Judex, si reus etiam post præventionem impetravit à Principe privilegium Motus proprii, vi cuius conveniri nequeat, nisi coram certo Judice.

790. *Potest praevenire Judex unus alterum, tametsi alteruter legitime sit impeditus à citando reo.*
791. *Non est locus praeventioni, quoad Judicem inferiorem respectu superioris, à quo ille jurisdictionem habet. Uti nec tunc, quando duo jurisdictionem habent non in solidum, sed conjunctim.*
792. *Præventio effectum habet solum quoad causam specialem, ad quam dicendam reus fuit citatus: non verò quoad alias distinctas.*
793. *Hinc si in Foro Ecclesiastico petita fuit absolutio à juramento ad effectum agendi, nihilominus in Foro seculari peti potest executio contractus jurati. Et ex L. Diffamari jussus ab uno Judice, agere aut accusare intra præfixum terminum, agere vel accusare potest coram alio competente.*
794. *Non tamen alter Judex terminum agendi alium præfigere diffamanti potest. Nec causam diffamationis assumere, si prior jam suscepit cognitionem de innocentia diffamati.*
795. *Præventio illegitima & invalida effectum non habet. Declaratur, quid ad ejus valorem requiratur.*

784. Postquam explicatum modò fuit, quomodo in Causis Mixti Fori, ac universim quando Jurisdictiones concurrunt, inducatur Præventio: dicendum superest, quem illa effectum & quando habeat. Itaque effectus Præventionis est, quòd per ipsam consolidatur tam jurisdictio Judicis prævenientis, quàm jus partium. Illius quidem jurisdictio consolidatur: quia alter Judex, qui etiam in solidum jurisdictionem habet, causam acceptare eique se immiscere, nisi priore Judice & partibus consentientibus, amplius non potest; sed ubi judicium coeptum est, ibi finiri debet. *L. Ubi acceptum ff. de Judic. C. Cum plures de Offic. & potest. Jud. De leg. & ibi Ancharan. n. 2. Franc. n. 2. ac alij.* Hinc si Judex in causa, in qua ab altero præventus fuit, procedere velit, excipi contra eum potest; non quidem per modum incompetentiæ, sed præventionis. *L. si quis postea ff. de Judic.* Si neglectà exceptione procedat, appellari potest, vel recurri ad Judicem, qui præ-

prævenit, ut inhibeat Judicem præventum. Si tamen pars non excipiat, valet processus. Farin. in *Praxi Crim. lib. 1. tit. 1. q. 7. n. 54.* Gaill. *lib. 1. obser. 29. in fin.* cum communi DD. quia exceptio Præventionis est declinatoria Fori, ac idcirco si ante litis contestationem non fuit opposita, jurisdictio prorogatur. *L. fin. C. de Exception.* Baldus in *Auth. Sed novo jure C. de Servis fugit.* & in *L. Peremptorias C. Sentent. rescindi non poss. in fin.* Felin. in *C. Cum M. Ferrar. de Constitut. n. 25.* Decian. *lib. 1. consil. 18. n. 319.* Bossius in *Praxi tit. de Foro compet. n. 81.* Mascard. *vol. 3. de Probat. conclus. 1233. n. 13.* Jus quoque partium per Præventionem consolidatur. Hinc actor pro arbitrio variare nequit inter duos Judices: quia, ut modò dictum est, finiri ibi debet iudicium, ubi cceptum est. Sicut curare non potest, ut reus citetur ab utroque Judice. Quod si fecerit, condemnandus est in expensas: causam tamen non perdit. *C. fin. de Rescript. in fine.*

785. Alter Præventionis effectus est, quòd Judex citatum unum ex pluribus reis in eadem causa, prævenisse censetur etiam reliquos, uti contra Farinac. aliòsque docent Bald. & Angel. in *cit. L. Si quis postea de Judic.* Alexand. in *addition. ad Bartol. in L. Denunciasse §. fin. ff. Ad L. Jul. de Adulter.* Marian. Socin. in *C. penult. de Foro comp. n. 37.* Decian. *lib. 4. Tract. Crim. c. 22. n. 4.* ac passim Interpp. in *C. Pastoralis §. fin. de Rescript.* Ratio est: quia continentia causarum dividi non debet, ut dictum est supra à n. 561.

786. Regula modò tradita, videlicet per præventionem ita uni Judici acquiri jurisdictionem, ut alter, tametsi aliàs competens, se immiscere amplius non possit, in nonnullis casibus, uti pleræque aliæ, fallit, & limitanda est. Itaque I. si reus citatus ab uno Judice contumaciter non comparuit, conveniri coram altero poterit, nec ipsi proderit exceptio præventionis; cum enim priorem citationem, quantum in se fuit, impugnaverit, ei non parendo, locum habet *reg. 38. Jur. in 6. Ex eo non debet quis*

fructum consequi, quod nisi extitit impugnare. Cùmque apud Judicem, qui eum citavit, non debeat audiri, nisi refusis prius expensis *L. Sancimus C. de Judic.* à fortiori non poterit prætere remissionem ad Judicem, qui prior ipsum citavit. Bartol. in *L. Quamvis ff. de Sepulch. viol. n. 2.* Paul. Castr. in *L. si quis posseaquam ff. de Judic. n. 7.* aliique plurimi, quos allegat Gabriellus *Commun. Opin. lib. 2. tit. de Judic. conclus. 1. n. 19.* Ut tamen hæc assertio procedat, necesse est ab actore ejus contumaciam accusari. *L. Properandum §. 1. C. de Judic.* Socin. *L. 1. consil. 41. n. 3.* Barbofa *l. c. n. 185.* Dubium autem est, an reus possit contumaciam purgare, & solutis vel oblatis Actori expensis de præventionem excipere & litis pendentiam allegare. Posse affirmant Bartol. Panorm. Angel. ac alij apud Gabriel. *l. c. n. 23.* Negant idem Bartol. Imol. Lancellot. ac alij. Distinguit cum alijs Paul. Castr. in *L. Hoc amplius 9. ff. de Damno infect. §. Celsus 5.* asserens, secundam opinionem procedere, si jus Actoris ex contumacia Rei factum est deterius; primam verò, si jus illud deterius factum non est. Placet mihi indistinctè secunda opinio: tam enim per refusionem sumptuum Actori satisfaciatur Reus, non tamen per hoc satisfaciatur etiam Judici, cujus auctoritatem contempnit. Itaque si ejus remissionem non petat Judex, qui citando prævenit, poterit alter procedere si verò primus Judex petat remissionem, eam secundus facere tenetur, sive reus ob contumaciam ipsi etiam actori satisfecerit sive non: quia per præventionem primo Judici acquisitum jus fuit, cui obesse nec debet nec potest delictum rei contumaciter absentis.

787. II. Si unus Judex per Inquisitionem procedendo reum citavit vel realiter vel verbaliter, & postea coram altero Judice Accusator compareat petens citari reum, poterit secundus Judex procedere non obstante præventionem alterius. Ita Innocent. in *C. Super literis de Rescript.* Bartol. in *L. 3. ff. ad L. Jul. de Adulter.* Bald. in *L. Ea quidem C. de Accusat.* Angel. in *L. si vacantia C. de Bon. vacant.* Dyn. in *C. Factum legitime de R. J. in 6. n. 9.*

Bero-

Beroius *rubr. de Judic. n. 37.* Boss. *in Praxi tit. de Inquisit. n. 17.* Decian. *L. 4. tract. crimin. c. 20. n. 22.* ac alij. Quia, ubi adest remedium ordinarium, cessat extraordinarium & subsidiarium: accusatio autem est remedium ordinarium, extraordinarium inquisitio, tametsi generaliter sit permessa per Statutum, ut notant Boss. *l. c.* & Petr. Barbosa *ad L. si quis posteaquam ff. de Judic. n. 84.* Neque læso deneganda est licentia accusandi delinquentem, quo modo velit. Ex quo inferunt Gomez *tom. 3. c. 1. n. 49. v. 2.* & Barbosa *l. c. n. 86.* quòd superveniente accusatore cesset officium Fiscalis ad denuntianda & accusanda crimina constituti.

788. III. Si fraus delinquentis vel verè vel præsumptivè probatur, quòd videlicet ad evitandam majorem poenam procuraverit se ab uno Judice citari vel verbaliter vel realiter, aut per inquisitionem contra se procedi, præventio nihil proderit, sed eà non obstante, & tanquam facta non fuisset, poterit alius Judex competens contra reum procedere vel inquisitionis vel accusationis viâ. *arg. L. Tria. onera ff. de Excus. Tutor. & L. si servus plurium §. si quis ante ff. de Legat. 1.* & tradunt ibi Bald. ac fuse Jason *à n. 5.* Felin. *in C. Cum M. de Constitut. n. 25. ac ibid. Ripa n. 199.* Guido Papæ *consil. 153. n. 2.* Boss. *in Praxi tit. de Foro comp. n. 80.* Decian. *l. c. n. 24.* ac aliorum communis.

789. IV. Si reus etiam post præventionem impetravit privilegium à Principe cum addito *motu proprio*, ut non possit accusari vel molestari, nisi coram hoc illòve certo Judice, proderit ipsi hujusmodi privilegium etiam contra Judicem, à quo fuit præventus. Paul. de Castr. *in L. si quis quendam in judicio 11. ff. Si quis cautionibus*, Jason *in L. Cum quædam puella ff. de Jurisdic. n. 9.* Qui tamen *in cit. L. 11. ff. si quis caution. n. 3.* advertit, tale privilegium, si non sit *motus proprius*, non patrocinatorum contra Judicem prævenientem. Quod intelligendum est de privilegio post præventionem impetrato: nam si antè concessum fuit, etiam absque clausula *motu proprio* eximit jurisdictione Judicis

dicis in privilegio non expressi, exceptis casibus, de quibus dixi supra n. 137. & n. 169 Non ignoro, doceri à Panorm. Host. Fe. lin. ac alijs, quos allegat Gabriellus lib. 2. *Commun. Opin. tit. de Judicijs conclus. 4. n. 20.* concessionem lite pendente factam sine litis mentione non valere, tametsi facta sit motu proprio. Standum tamen videtur priore sententià, quam præter citatos DD. tenent Bartol. Bald. Angel. Alexand. ac alij communiter. Ratio est: quia privilegium, ut ponitur, est absolutè concessum, ac idcirco etiam adversùs Judicem, à quo reus jam est præventus. Unde si quid rescripto quoad hunc Judicem obstaret, esset hoc, quòd in eo facta non est mentio litis pendentis. At hoc non obstat, cum motus proprius purget vitium subreptionis. *C. si motus 23. de Præbend. in 6.*

790. V. Si duo habent æqualem jurisdictionem cum jure præventionis, ac unus eorum legitimè sit impeditus, non potest alter durante illius impedimento prævenire, uti volunt Bartol. in *L. si maritus 15. ff. ad L. Jul. de Adulter.* Alexand. *ibi in addit.* Marian. Socin. in *C. Postulasti de Foro compet. Roman. singulari 143. v. Dico tibi,* Decian. *l. c. n. 18.* Idque maximè tunc procedere ait Alex. *l. c.* quando Judicis impediti interesset, v. g. quia sportulas aut partem mulctæ habiturus est. Rationem dant: quia uni legitimè impedito jus suum adimi non debet: fortassis enim, si non fuisset impeditus legitimè, ipse prævenisset. De cujus tamen doctrinæ veritate meritò dubites, eamque negat Angel. in *cit. L. 15.* neque satis benè deducitur ex *cit. L. 15.* ut ostendit Romanus *l. c.* sed neque, uti vult Alexand. *l. c.* probatur ex *C. si duo 6. de Procurat. in 6.* Et ratio est: quia leges præventionem absolutè concedunt, nec distinguunt inter casum, quo unus Judicum legitimè impeditus est; intèrque eum, quo non est impeditus. Nec quisquam, ut opinor, negaverit, præventioni locum esse, quando unus Judicum ignoravit rei delictum, & idcirco eum non citando ab altero Judice præventus fuit; quamvis idem sit esse ignorantem ac esse impeditum. Quòd si sequenda foret

foret illa doctrina Bartoli, locum saltem non haberet, sed procedere deberet præventio, quando periculum esset, v. g. si ex dilatione iudicij elaberetur reus, & delictum maneret impunitum, uti fatentur Socin. & Decian. *ll. cc. arg. L. 1. §. Hujus rei ff. de Offic. ejus, cui mand. est jurisd.*

791. VI. Non est locus præventioni quoad Judicem inferiore respectu superioris, à quo habet jurisdictionem: neque enim invito superiore procedere potest inferior, eumque impedire, quò minus causam ad se avocet: quia, ut ait JC. *L. 58. ff. de Judic. iudicium solvitur vetante eo* (& avocante ad se litem coram inferiore pendente) *vel etiam eo, qui majus imperium in eadem jurisdictione habet.* Ubi tamen excipienda est Camera Imperialis: nam causas ad eam devolutas avocari per Imperatorem non posse, dixi supra *n. 752.* Similiter si duo habent jurisdictionem non in solidum, sed conjunctim, non potest unus prævenire alterum, ut constat ex *C. Prudentia de Offic. Deleg.* & dictum est supra *n. 525. & 782.* Illud verò notorium est, nec limitationem continet prædictæ regulæ, uti existimat Decian. *l. c. n. 17.* non esse locum præventioni, quando unus Judex jurisdictionem habet solum in defectum alterius, videlicet propter ejus negligentiam aut impedimentum: cum enim jurisdictionem non habeat nisi in eventum negligentiae aut impedimenti, constat, quòd prævenire non possit, sed exspectare illum eventum debeat. *cit. C. Prudentia.*

792. VII. Præventio non datur, nisi quoad causam specialem, ad quam dicendam citatur reus: non verò quoad alias distinctas & separatas. Bartol. *in L. Si pluribus ff. de Legat. 1. n. 1.* Matth. de Afflict. *decis. 294. n. 5.* ac passim alij. Ratio obvia est: quia cum præventio proveniat à citatione, & citatio restringatur ad causam in ipsa expressam *L. Aut qui aliter prin. ff. Quod vi aut clam.* non potest dici facta præventio, nisi in ea causa speciali, in qua facta est citatio. Ob eandem rationem censetur præventio solum facta esse tunc, quando citatio facta est ad respondendum in cau-

sa; secus, si citatio facta est ad alium effectum. Hinc si reus citatus fuit non ad puniendum ipsius delictum, sed tantum ad informationem aliquam capiendam, Judicis alterius Jurisdictio in ordine ad puniendum præventa non est.

793. Ex hoc deducunt Matth. de Afflict. *decis. 30. n. 1.* ac alij, quod si in Foro Ecclesiastico petita fuerit absolutio à juramento ad effectum agendi juxta *C. 1. de Jurejur.* possit nihilominus in foro seculari peti executio instrumenti jurati: quia cum hæ causæ diversæ sint, si una est præventa, non eo ipso præventa est & altera. Similiter inde concludit Marian. Socin. in *C. penult. de Foro comp. n. 26.* suffragantibus Lancell. in *L. si quis postquam ff. de Judic. in fin.* Decian. *L. 4. Tract. crimin. c. 20. n. 31.* Covarruv. *L. 1. variar. c. 18. n. 6. ad fin.* ac alijs, si quis usus fuerit remedio *L. Diffamari C. de Ingen. & manumiss.* ut scilicet diffamans intra præfixum terminum agat aut accuset, aliàs non amplius audiendus, hunc non teneri agere vel accusare coram Judice v. g. loci delicti aut contractus, coram quo diffamatus eo remedio usus est, sed posse alium ejusdem diffamati & rei Judicem, nimirum domicilij, adire; dummodo agat intra terminum sibi præfixum. Rationem dant: quia judicium, quo agitur de termino ac tempore agendi, diversum est ab eo, quo agitur ex contractu, vel de delicto, cum tendant ad diversos effectus; præventus igitur quoad unum coram aliquo Judice, non eo ipso præventus est etiam quoad alterum. Idemque videtur esse dicendum cum Barbosa *l. c. n. 99.* de casu, quo diffamatus utitur remedio *L. si contendat 28. ff. de Fidejussor.* non enim cogendus est diffamans docere de suo jure coram illo Judice, coram quo diffamatus illud remedium intentavit, sed poterit id facere coram alio competente Rei Judice; cum enim electio inter plures Judices sit penes actorem juxta *C. Cum sit generale de Foro comp. L. fin. C. de Jurisd. omn. de Judic. & L. Non utique ff. de eo, quod cert. loc.* non est in potestate Rei vel primi Judicis cum hoc jure privare. Dissentiunt Felin. in *cit. C. Cum generale n. 6.* Alberic. & Ja-

son incit. *L. Non utique n. 5.* quia, ut ajunt, Judex præparatorij debet esse Judex etiam præparati *L. Ordinarij C. de R. V.* Sed respondetur, id solum procedere tunc, quando præparatorium Judicium est connexum cum præparato, & ad eundem effectum tendit; secus, si ad diversum, uti fit in allatis casibus.

794. Duo tamen danda sunt posteriori opinioni. Primum est, quod si diffamatus curavit ab uno Judice præfigi terminum diffamanti cum comminatione perpetui silentij, alter Judex idfacere amplius non possit, cum quoad hoc à primo jam sit præventus. Secundò si diffamatus imploravit officium Judicis, petiitque declarari, se non esse culpabilem, & diffamanti perpetuum silentium imponi, suscepto semel hoc judicio ab uno Judice alter jam erit absolutè & quoad totam causam præventus, ac proinde diffamans non poterit actionem vel accusationem instituere coram alio: quia in tali casu primus Judex ipsam principalem causam jam suscepit, & sic secundum prævenit. Neque obest, quod modò dicebam, in arbitrio Actoris esse unum ex pluribus competentibus Rei Judicibus eligere: hoc enim non procedit, quando diffamatus ago & quâdam necessitate ad ostendendam meam innocentiam compulsus, quia forsan ex mora Actoris damnum passurus essem: debetque tunc adversarius sibi imputare, quod citius non egit aut accusavit. Socin. *l. c. n. 26. & consil. 41. n. 5.* ac *consil. 38. n. 10.* Felin. *l. c. v. 22.* Jason. *l. c. n. 5.* Decian. *l. c. n. 13.*

795. VIII. Præventionem non operatur citatio illegitima & invalida. *C. penult. de Foro compet. V. Legitimè citatus & notant ibi Anton. n. 12. Panorm. n. 6. Socin. n. 20.* traduntque Bald. Alex. Jason, ac alij, quos allegant Mascard. *vol. 3. de Probat. conclus. 1233. n. 16.* & Barbofa *l. c. n. 60.* Patet ratio: quia illegitima citatio propriè non est citatio. *L. si pater C. de Statu defunct.* ac idcirco effectum producere non potest. Bald. *in Auth. Offeratur C. de litis contest. n. 8. & in L. un. C. de Delict. defunct. n. 1.* ac fusè Romanus *consil. 412. à n. 5.* Ut autem legitima &

valida sit citatio, primò fieri debet ad petitionem partis. *cit. C. pe. nult. de Foro compet. & ibi Panorm. n. 2.* nisi procedatur per viam Inquisitionis, quia ibi accusator non est, qui petat citationem, satisque ipsa fama delicti & ratio boni publici, delicta non permittentis esse impunita, eam postulat. Secundò facienda est decreto Judicis. *L. Neminen C. de Exhibend. reis.* Vnde non sufficit citatio anomola, de qua suprà *n. 540. in fine.* Et quidem tertio fieri debet mandato non cujuscunque Judicis, sed competentis. *L. 3. ff. de Judic. L. Vir bonus ff. Judicatum solvi.* Quia actus Judicis incompetentis ob defectum Jurisdictionis sunt invalidi. Nisi quòd in dubio de Jurisdictione Judex etiam incompetentis validè citat, ut suprà dictum est à *n. 14.* Quartò demùm requiritur, ut in citatione exprimaturs causa citandi reum. *Clem. 2. Ut lite pendent. & ibi DD. Guido Papæ decis. 153. in fin. Barbosa l. c. n. 65.*

S. V.

*Utrum Preventio effectum habeat mutato post
eam Rei foro.*

SUMMARIUM.

796. Qui forum mutat, postquam in jus vocatus fuit, tenetur causam prosequi, ubi cœpta est.
797. Nisi simul mutet Statum & conditionem personæ.
798. Unde laicus, si post patratum crimen fiat Clericus, liber manet à Jurisdictione Judicis laici.
799. Si tamen agitur civiliter, & citatus ante Clericatum à Judice laico fuit, causam prosequi coram eodem tenetur.
800. Si agitur de crimine criminaliter, & Clericatum in fraudem non assumpsit, judicari nequit à laico Judice, tametsi preventus ante Clericatum.
801. Studiosi non obstante preventionem remittendi sunt Academicæ.

802. Neque illis obstat præventio, qui motu proprio Principis ad alium Statum evecti sunt.

796. Sensus quæstionis est, an si Reus, postquam ab uno Judice præventus jam fuit, forum mutet, v. g. hinc transferendo domicilium, aut militiam assumendo, nihilominus litem prosequi teneatur coram Judice præveniente. Et videtur negandum: quia Forum mutare est mutare Judicem ejusque jurisdictione eximi, & alteri subijci. Non igitur amplius stare tenetur ad tribunal prioris Judicis, utpote ipsi jam non amplius subjectus. Verùm contrarium statuitur *L. 7. ff. de Judic.* ubi Ulpian. ait: *si quis postquam in jus vocatus est, miles, vel alterius fori esse cœperit: in ea causa jus revocandi forum non habebit quasi præventus.* Ex quibus verbis hanc regulam statuunt Interpretes: *si quis, postquam fuit in jus vocatus ad causam dicendam, mutavit forum, non est remittendus ad novum forum, sed coram priore Judice causam prosequi tenetur.* Quæ regula approbatur *C. Proposuisti 19. de Foro compet. L. penult. ff. de Jurisdic. & L. Incola 34. ff. Ad municipalem.* Ratio est: quia ubi acceptum est semel iudicium, ibi & finem accipere debet. *L. 30. ff. de Judic. L. si is, qui Romæ 34. ff. eod.*

797. Hæc quoque regula suas exceptiones patitur. Nam primò non procedit, quando is, qui mutat forum, simul mutat statum & conditionem, ratione cujus prior Judex jurisdictionem amplius non habet, v. g. si quis ex laico fit Clericus aut Religiosus: tunc enim non obstante præventionem factâ per Judicem secularem, coram Ecclesiastico conveniendus est, cum etiam volens coram seculari conveniri nequeat juxta dicta *n. 412.* Et ita tradunt Jac. Butrius in *L. Quisquis C. de Episc. & Cleric.* Oldrad. *cons. 4.* aliique complures, quos refert & sequitur Decian. *L. 4. Tract. crimin. c. 9. n. 60.* ubi tamen, cum dixisset, Clericum judicandum esse ab Ecclesiastico Judice, tametsi laicus contra ipsum jam inchoasset processum ante Clericatum, hanc sententiam mox revertit, sibi que contradicit, dum addit hanc limitationem *modo*

non fuisset prævencus à laico: nisi per inchoationem processus solum intellexerit inquisitionem contra reum aut receptionem libelli accusatorij, per prævencionem verò citationem verbalem aut capturam. Rationes pro sua opinione has affert Oldradus l. c. Privilegium superveniens eximit privilegiatum à priori onere. *L. Spadonem* 13. §. 3. & *L. Jurisperitos* 30. ff. de *Excusat.* Sacerdotium superveniens tollit munus publicum jam antè injunctum. *L. Prætor* 13. V. *Vel si quid Sacerdotium* ff. de *Vacat.* & *Excusat. muner.* Solviturque per Sacerdotium arbitrium jam susceptum. *L. Non distinguemus* 32. §. *Sacerdotio* 4. ff. de *Recept. qui arbitr. recep.* Denique Vinculum obligationis præcedentis solvitur per supervenientem dignitatem. *L. Interdum* 34. ff. de *Operis libertor.* Ad *C. pen. de Foro compet.* *L. Cum quædam puella* ff. de *Jurisdic.* & *L. si quis posteaquam* ff. de *Judic.* ubi dicitur, finiendum esse judicium, etiam mutato foro, ubi coeptum fuit, respondet idem Oldrad. ibi sermonem esse solum de casu, quando forum foro adjicitur; non item de illo, quo status mutatur, & prius forum omnino cessat. Addit: si quis post crimen patratum ac etiam post processum jam inchoatum confugit ad Ecclesiam, inde non abstrahitur, nec contra eum medio tempore criminaliter proceditur, nisi in criminibus quibusdam exceptis. *L. Præsenti C. de his, qui ad Eccles. confug.* *Novell. 17. c. 6. & 7.* ergo multo magis hoc privilegium dabitur illi, qui non tantum confugit ad Ecclesiam, sed omnino se incorporat Ecclesiastico Collegio, & Ecclesiæ Deique servitio se mancipat.

798. Hæc tamen non absolutè & illimitatè vera sunt. Itaque varij casus distinguendi sunt. In primis si laicus post patratum crimen factus est Clericus, omnino liber remanet à Jurisdictione Judicis secularis: tametsi jam fuerit de crimine infamatus, aut accusatus, ut cum communi plurimorum tradidi supra n. 249. Idemque dicendum est de casu, quo civiliter convenitur: nam si post contractum celebratum, & antequam super eo ad judicium seculare evocaretur, factus est Clericus, à solo Judice Ecclesiastico judi-

judicari poterit, ut cum Glossa 2. in *L. Nemo potest ff. de Legat. 1.* Albertin. in *C. 1. de Hæretic. in 6. q. 13. n. 21.* Covarr. *Pract. c. 32. n. 4. concl. 1.* Jul. Clar. *L. 5. Sentent. §. fin. q. 36. n. 43.* ac alijs, bene tradit Petr. Barbosa in *L. si quis posteaquam ff. de Judic. n. 202.*

799. Si verò agitur civiliter & laicus fuit citatus per Judicem secularem, isque post citationem factus est Clericus, tenetur litem prosequi coram Judice seculari, à quo per citationem fuit præventus, uti tradit Glossa 1. Angel. Fulgos. ac alij in *cit. L. si quis posteaquam Bartol. in L. 1. ff. de Pæn. n. 3.* Federic. de Senis *consil. 97. n. 2. & 8.* Albertin. *l. c. n. 23.* Barbosa *l. c. n. 203.* Ita tamen, ut Judex secularis jurisdictionem duntaxat in causam habeat, non verò in personam, ac idcirco incarcerare hujusmodi Clericum aut poena aliqua corporali afficere non possit, ut ex mox dicendis patebit.

800. Si denique agitur de crimine criminaliter, & reus laicus ante Clericatum susceptum fuit præventus à Judice seculari, poterit hic contra eum procedere etiam ad condemnationem: quod receptum esse dicit Albert. *cit. q. 13. n. 2.* At solum procedere potest ad multam pecuniariam, aut ad confiscationem bonorum, si crimen hanc poenam exigat, non verò in ipsam personam & ad poenas corporales. Unde nequit eum capere, torquere &c. uti docent Covarr. *l. c. conclus. 3.* Albertin. *l. c. n. 4.* Barbosa *l. c. n. 218.* Jul. Clar. *cit. q. 36. n. 34.* Marta *de Jurisdic. p. 4. cent. 2. cas. 121. n. 20.* Farin. in *Praxi crim. p. 1. q. 8. n. 107.* Laym. *L. 4. Theol. Mor. tr. 9. c. 4 n. 12.* Diana *p. 1. tr. 2. resol. 26.* Pignatelli *tom. 2. consult. 66. n. 13.* & comuniter ab omnibus teneri ait Tiber. Decian. *L. 4. Tract. Crimin. c. 9. n. 138.* Ubi tamen nonnulla advertenda sunt. Primum est, juxta Menoch. Cavalcan. aliósque, quos sequitur Pignatelli *l. c. n. 21.* non sufficere in tali casu præventionem per solam citationem verbalem, sed deberi fieri vel per citationem realem, vel per litis contestationem, vel per obligationem comparendi ex cautione data contractam. Alterum est, posse Judicem secularem tunc solum procedere contra Clericum nondum suscepto Clericatu præ-

ventum,

ventū, si iste Clericatum suscepit in fraudem & ad effugiendam vim jurisdictionis secularis; secus, si bona fide & animo Deo se consecrandi eundem suscepit. Ita Jason in *L. Cum quædam puella ff. de Jurisdic. n. 10. § 11.* Marian. Socin. in *C. Proposisti de Foro compet. n. 53. §. Primo casu quia in dubio*, Decian. *cit. L. 4. c. 24. n. 2. §. Fallit*, ac supponunt reliqui DD. dum jurisdictionem Judici seculari in Clericum ob delictum in statu laicali patratum solum tunc concedunt, quando is Clericatum in fraudem assumpsit. Quæ omnia confirmantur varijs declarationibus S. Congregationis Cardin. Trident. S. Congregat. Episcoporum & Clericorum, ac S. Congregat. Immunitatis, quas refert Pignatelli *cit. consult. 66. n. 13.* quibus decisum & declaratum est, *Clericum, qui characterem seu tonsuram & habitum Clericalem assumpsit in fraudem, etiam post processum & fidejussionem de se representando coram Judice laico, gaudere fori privilegio, & à Judicis laici jurisdictione liberatum esse quoad personam (si tamen Judex Ecclesiasticus declaraverit subesse fraudem) posseque Judicem laicum procedere quoad bona.* Ex quibus verbis patet, solum tunc concedi Jurisdictionem Judici laico in Clericum in statu laicali præventum, quando Clericatum assumpsit in fraudem. Et quamvis ex eo, quòd laicus post accusationem aut citationem assumpsit Clericatum, regulariter præsumatur, id factum ab ipso fuisse in fraudem, eliditur tamen hæc præsumptio non solum veritate contrariâ, sed etiam aliâ contrariâ præsumptione, v. g. si laicus ad Clericatum fuit promotus non propriâ postulatione, sed tractus à Superiore, ut loquitur Socin. *l. c.* aut si constat eum proximam spem habuisse assequendi Beneficij Ecclesiastici, ac propterea Ordines suscepisse; aut si jam antè dixerat, se circa hoc tempus eos suscepturum, vel votum suscipiendi, aut Religionem ingrediendi jam antè fecit &c. Tertiò advertendum est, non posse Judicem secularem in dato casu procedere, nisi prius declaraverit Ecclesiasticus, Clericatum fuisse susceptum in fraudem, uti patet ex citatis declarationibus *V. si tamen Judex Ecclesiasticus declaraverit subesse fraudem.*

801. Secundò limitanda est prædicta regula quoad Studiosos: horum enim causas, tametsi citati ante aditam Academiam fuerint, non obstante præventionem ad eam esse remittendas, tradunt post Bald. ac alios Bolognin. in *Auth. Habita C. Ne filius pro patre* n. 220. Horat. Lucius de *Privileg. Scholar. privil.* 66. Rebuff. *eod. tract. privil.* 153. Barbosa *l. c. n.* 113. Qui hoc privilegium cum cit. Doctoribus concedendum esse Studiosis existimaverint, utique non concedent, nisi sub limitatione, quâ illud competere Clericis modò dixi; præcipuè quòd multò major ratio pugnet pro Clericis quàm pro Studiosis, cum ob Statûs eminentiam, tum quòd illorum exemptio à Jurisdictione seculari est Juris Divini juxta dicta n. 229. exemptio verò Studiosorum est Juris solùm humani. Idem privilegium Militibus concessum esse videtur *L. 4. §. ff. de Remilitari.* Verùm ad hanc Legem jam respondi supra n. 398.

802. Tertiò limitant Bartol. in *L. Idem Ulpianus §. 1. ff. de Excusat. tutor.* & in *L. 1. ff. de Pæn. n. 3.* Roman. *consil.* 327. n. 1. Alex. in *L. si quis quemquam ff. si quis caution. n. 3.* Jason in *L. Cum quedam ff. de Jurisdic. n. 9.* & *ibid.* Alexand. n. 7. ac Cagnol. n. 26. Lancelot. *de Attentatis p. 2. c. 4. limit.* 20. n. 19. Albertin. in *C. 1. de Hæretic. in 6. q. 13. n. 9.* Angel. in *L. si quis posteaquam ff. de Judic. n. 4.* Marian. Socin. in *C. fin. de Foro compet. n. 67.* alii- que, docendo, quòd si quis non merà suâ voluntate & postulatio- ne, sed motu proprio Principis, impetrârit & assumpserit novum statum, vi cujus à jurisdictione prioris Judicis sit exemptus, co- ram hoc respondere ampliùs non teneatur, etiam in causa, in qua ab eodem jam est præventus. *arg. L. Qui autem 12. ff. si quis cau- tionibus, L. Idem Ulpian. §. 1. ff. de Excusat. L. Non distingue- mus §. Item si quis Romæ ff. de Recept. qui arbitr. recep.* Exem- plum dari potest de eo, qui Magistratus creatus, aut ex mediato Imperij subdito factus est immediatus. De hac limitatione non vacat pluribus agere, cum coincidat cum illa, quam attuli supra n. 789. Id solùm addendum est, quod notant Aretin. in *C. Cau- sam*

H h h

sam

Sam 19. de Testib. & Barbosa l.c. n. 114. hanc doctrinam solum procedere, quando per privilegium & exemptionem Statui annexam jus partis duntaxat suspenditur aut differtur; secus verò, si quoad causam jam motam & pendentem omnino extingueretur jus partis: istud enim etiam per motum proprium Principis nunquam censetur sublatum, nisi tollendum Princeps ex gravi & publica causa judicârit, & hoc in rescripto expresserit.

§. VI.

*Utrum prævencus & judicatus ab uno Judice
judicari in eadem causa denuo possit ab
altero.*

SUMMARIUM.

803. *Distinguuntur varij casus, de quibus quæstio esse potest.*
 804. *Rejicitur opinio asserentium, posse procedi à Judice seculari, si Ecclesiasticus solum processit per viam Inquisitionis.*
 805. *Potest punire Judex secularis, si Ecclesiasticus pœnam imposuit solum medicinalem.*
 806. *Aut crimen sit tale, quod vindicandum sit pœnâ sanguinis.*
 807. *Non potest procedere alter, si prior inflixit pœnam delicto commensuratam.*
 808. *Punitus pœnâ temporali ab uno Judice, eâdem puniri ab altero amplius non potest. Stabilitur assertio auctoritate DD. & Juris.*
 809. *Ac ratione.*
 810. 811. 812. *Respondetur ad opposita.*
 813. *Potest procedere alter Judex, si prior condemnavit in contumaciam.*
 814. *Aut si reus pœnam à priore dictatam non solvit.*
 815. *Aut si in priore judicio prævencatio intervenit.*
 816. *Aut pœna à primo Judice imposta solum fuit preparatoria alterius judicij.*

817. Aut una tantum species delicti fuerit punita.
818. Aut coram uno Iudice agatur civiliter, coram altero criminaliter.
819. 820. Absolutus ab uno Iudice, non potest de eodem crimine judicari & condemnari ab altero.
821. 822. Respondetur ad opposita.
823. Judicari tamen denuo potest reus, si prius fuit absolutus tantum ab instantia iudicij.
824. Vel si tertius quispiam suum dolorem persequatur.
825. Vel absolutio facta fuerit per collusionem.
826. Vel actum prius fuerit solum civiliter, ac postea agendum sit criminaliter; aut vicissim.
827. Vel facta fuerit absolutio à crimine solum incidenter in iudicium deducto.
828. Vel crimen prius denunciatum fuerit denuntiatione solum Evangelicâ.
829. Vel absolutus illud postea confiteatur in iudicio & sponte.
830. Vel prius tantum transactum fuit super crimine.
831. Absolutus ab uno Iudice non potest reassumi ab altero, tametsi prior non potuerit pœnam debitam infligere.
832. Et licet prior solum processerit per viam Inquisitionis, vel sint Iudices diversorum territoriorum.
833. Absolutus ab uno Iudice etiam per gratiam & dispensationem, non potest puniri ab altero.
834. Quem tamen effectum non habet privata partis læsæ remissio.
835. Nec absolutio unius Iudicis præiudicavit alteri, qui reum prius condemnavit in contumaciam.
836. Mens Auctoris circa hætenus dicta declaratur.

803. Cùm præventioni, uti hætenus dictum est, locus sit in Causis Mixti Fori, ac quodocunque plures Iudices concurrentem jurisdictionem habent, uti habet Iudex domicilij cum Iudice loci, ubi delictum patratum aut contractus initus fuit: quaestio difficilis multumque controversa decidenda superest, utrum

si is, qui prævenit alterum, causam terminavit vel condemnando reum vel absolvendo, alter eam reassumere possit, & reum à priore Judice absolutum condemnare, aut condemnato & punito aliam & novam poenam infligere. Distinctio hîc faciendâ est inter aliquot casus. Hanc quia multi DD. omiserunt, idcirco in varias abiêrunt sententias, quarum singulæ falsæ sunt, si generatim & de omni casu sumantur; veræ singulæ, si sumantur de diversis. Distinguendum in primis est inter casum, quo reus per Judicem prævenientem condemnatus & punitus fuit; ac inter alterum, quo fuit absolutus. Secundò distinguendum est inter crimina, quæ morte aliâve poenâ sanguinis vindicanda sunt; ac inter ea, quibus alia quæpiam poena vel corporalis vel pecuniaria est statuta. Tertio inter poenas merè medicinales, & alias non medicinales sed vindicativas. Quartò inter poenas delicto commensuratas, aliâsque non commensuratas, sed leviores; easque vel ordinarias vel extraordinarias & arbitrarias. Quintò denique inter absolutionem à crimine & declarationem innocentia, ac inter absolutionem solum ab instantia. Quæ omnia si ritè discernantur, & ponderentur DD. verba, rationesque ac Jura, quæ adducunt, facilè apparebit, plerosque, qui passim tanquam inter se contrarij citantur, reipsâ non dissidere, sed diversas ipsorum opiniones de diversis casibus absque ea, quæ eisdem imponitur, discordia procedere.

804. Removendâ hîc ante omnia est opinio antiquorum DD. qui ferè distinguebant inter casum, quo Judex Ecclesiasticus per viam inquisitionis; & casum, quo ad partis querelam processerit. Et in priori quidem casu respondebant, Judicem secularem posse procedere contra laicum à Judice Ecclesiastico jam punitum: quia de Jure Canonico Judex per viam inquisitionis procedens non potest in poenam ordinariam, sed solum in extraordinariam condemnare, juxta doctrinam Interpretum in *C. Qualiter. Et quando de Accusatione*. Ac propterea reum tanquam non competenti poenâ mulctatum posse iterum de eodem crimine accusari.

cusari & puniri: secus, si ad querelam partis processerit Judex. Ita Panorm. Butr. Felin. ac passim alij in *C. De his de Accusation.* Verum hodie inutilis est ista distinctio. Nam præterquam quòd raro amplius proceditur per viam accusationis, sed ad delationem Promotoris Fiscalis, qui est loco accusatoris, uti notant Foller. in *Praxi crim. Can. c. 35. n. 21.* & Farinac. *lib. 1. Prax. crim. tit. de Inquisit. q. 4. n. 3.* vel per inquisitionem: hæc tamen etsi sit modus extraordinarius procedendi contra criminosos, hodiernâ tamen praxi est ordinarius, & poenas ordinarias infligit Judex tam Ecclesiasticus quàm laicus, tametsi hæc viâ inquisitionis procedat. Itaque omisâ istâ Veterum distinctione

805. Dicendum est I. Si Judex Ecclesiasticus laico imposuit poenam spiritualem ac medicinalem, & potius ad salutem animæ, quàm ad corporis afflictionem & in vindictam, procedere contra eundem potest Judex laicus ad poenam temporalem. Sumitur ex *L. Placet §. Si quis contravenerit C. de SS. Eccles.* & cum communi DD. tradunt Jul. Clar. *lib. 5. Sentent. §. fin. q. 17. V. Sed quero,* Aretin. *consil. 58. n. 8.* Gomez *tom. 3. var. resol. c. 1. concl. 2. n. 40.* Farinac. *cit. q. 4. n. 8.* Scaccia *de Judic. lib. 1. c. 12. n. 91.* Ratio patet: quia per poenam illam solum spiritualem & medicinalem, v. g. censuram, aut injunctum opus aliquod pium, nondum est, uti ponitur, sufficienter punitum delictum: igitur non est ratio, cur tunc procedere non queat etiam Judex laicus, ut sic Justitiæ Vindicativæ & Reipublicæ læsæ per poenam temporalem, quæ reus in corpore aut bonis fortunæ punitur, satisfiat. Ex quo sequitur, quod cum Panorm. Imol. ac aliorum communi tradit Gomez *l. c.* per poenam quantumcunque magnam in foro arcano poenitentia à Confessario impositam nullatenus tolli poenam imponendam in foro externo seu Civili seu Ecclesiastico.

806. Dicendum est II. Quando crimen est tale, in quod statuta est poena, quam infligere nequit Judex Ecclesiasticus, videlicet poena sanguinis, procedere contra reum potest Judex laicus, non obstante, quòd præventus fuerit reus ab Ecclesiastico,

H h h 3

&

& jam punitus poenâ aliquâ etiam temporali, quæ tamen delicti gravitate sit multò minor. Ita rursus cum communi Gomez *l. c. n. 40.* Scaccia *cit. c. 12. n. 91.* Farin. *cit. q. 4. n. 11.* Decian. *Tract. Crimin. tom. 1. lib. 9. c. 45.* Sumitur ex *C. Felicis 5. de Poenis in 6. §. Per hoc quoque.* Patetque ratio: quia expedit Republicæ, ut crimina non maneant impunita. *L. Ita vulneratus in fin. ff. Ad L. Aquil.* manerent autem ferè impunita crimina atrociora, si poena mortis aut mutilationis non infligeretur.

807. Dicendum est III. Si Judex Ecclesiasticus reum multavit aliquâ poenâ delicto proportionatâ & commensuratâ, non poterit Judex secularis iterum punire: ac vicissim punitus ab isto debitâ poenâ non poterit denuo puniri ab illo. Ita tradunt Joan. Andr. & Dominic. *in cit. C. Felicis*, Panorm. *in C. Tuæ de Procurat. col. penult.* Aretin. *in C. De his criminib. de Accusation. Covarr. lib. 2. var. resolut. c. 10. n. 5.* estque communis Interpp. & certa sententia, malè dubitante Alciato *in C. 1. de Offic. Ordin.* Veritas assertionis patet cum ex Juribus mox allegandis; tum ex eo, quòd reo fieret injuria, si ab uno Judice debitâ poenâ jam affectus, ab altero denuò puniretur: quia hac ratione ultrà, quàm meretur, castigaretur, & per consequens non tantum violaretur Justitia Vindictiva, quæ jubet poenas æquales delicto imponi; sed etiam Commutativa, quia læderetur jus, quod habet delinquens, ut non puniatur gravius, quàm mereatur delictum. Ex quo consequens est, quòd etiam in priore casu, quem *num. preced.* attuli, poena corporis à Judice seculari sit temperanda, ut videlicet juncta illi poenæ, quam jam inflixit Ecclesiasticus, non excedat gravitatem & mensuram delicti. Quia etiam ab ipso Deo severo omnis peccati ultore, teste Nahum *c. 1. v. 9. non consurgit duplex tribulatio*, vel ut Septuaginta legunt, *non vindicabit Dominus bis in idipsum in tribulatione.*

808. Dicendum est IV. Punitus poenâ temporali ab uno Judice seu Ecclesiastico seu laico, non potest denuò puniri ab altero, tametsi illa poena fuerit aliquantò minor illâ, quàm Judex pu-

niens imponere potuisset, & quam alter Judex fuisset impositu-
 rus. Ita tenent Bartol. in *L. Prætor edixit §. Si dicatur ff. de Injur.*
§. in L. Quod ergo §. Pœna gravior ff. de his, qui not. infam.
 ac in *L. 1. ff. Vi bonor. raptor.* Cynus in *L. Nullum C. de Testib.*
in fin. ubi ait, hanc esse communem Legistarum sententiam, Bal-
 dus *lib. 1. consil. 34. in fin.* ubi ait, quotidie ita practicari, Angel.
 Alber. & Dynus in *L. Senatus ff. de Accusat.* Jacob. Butrio in *L. Et si*
severior C. Ex quib. caus. infam. irrog. Salycet. in *L. Qui sepulch.*
C. de Sepulch. viol. col. 3. n. 8. ubi communem dicit, Joan. Andr.
 & Gemin. in *cit. C. Felicis*, Panorm. in *cit. C. Tuæ de Procura-*
tor. Boss. in *Tract. crim. tit. de Foro comp. n. 88.* Scaccia de *Judic.*
lib. 1. c. 12. n. 91. Gomez. *cit. c. 1. n. 39.* Sperelli *tom. 1. Decis. Fo-*
ri Eccles. decis. 92. à n. 6. & tom. 2. decis. 134. à n. 11. Patet ex
L. Senatus censuit 14. ff. de Accusat. L. Licet 6. §. fin. ff. Naut.
Caup. Stabul. ubi habetur, neminem ob idem crimen pluribus le-
 gibus reum fieri, & sæpius de ejusdem hominis admisso non quæ-
 ri. Idemque tradit Ulpian. *L. Prætor edixit 7. §. Si dicatur ff. de*
Injur. Unde communiter resolvunt DD. quando diversis foris
 aut per diversas leges diversæ poenæ sunt statutz, & una non me-
 re medicinalis est, sed utraq; ad vindictam tendit, & ordinaria
 est, unâ impositâ & exactâ tolli alteram, nec posse alteram im-
 poni, quamvis illa, quæ imposita fuit, sit minor alterâ, quæ im-
 poni itidem posset. Et hoc fundamentum Gomez. *l. c. n. 40.* ait
 esse invincibile ad probandum, quòd sententia in foro Ecclesia-
 stico lata, etiam in criminalibus, pariat exceptionem rei judicatz
 in foro laico, ita ut Judex secularis amplius procedere nequeat:
 dummodo crimen sit tale, quod per Judicem Ecclesiasticum con-
 dignè puniri possit.

809. Accedit ratio paulò antè allata: quia in criminibus mixti
 fori locus est præventioni; præventionis autem natura ac essen-
 tia, & ut sic dicam, jus est, ut alterius Judicis jurisdictionem ces-
 sare faciat. *L. Si quis postea ff. de Judic. & C. Proposuisti 19. de*
Foro comp. & utrobique Interpp. ac in C. Ut debitus de Appellat.

&

& C. *Cum plures de Offic. & potest. Judic. Deleg. in 6.* Hunc autem effectum non haberet, si alter Judex cognoscere rursus & vindictam sumere posset de crimine, de quo jam sumpsit alter.

810. Hinc non valet, quod Alciatus *l. c.* ait, reum per delictum mixti fori facere injuriam utrique legi, Ecclesiasticæ videlicet & Civili, ac propterea ab utroque Judice coërceri posse. Hoc enim solum probat, quod uterque procedere possit præveniendo alterum; non verò, quod possit procedere, si ab altero jam est præventus, & reum denuo punire: aliàs effectum non haberet præventio, possëtque contra reum procedi in foro tam delicti quam domicilij, tametsi in alterutro jam fuerit punitus; quod nemo facile admiserit.

811. Neque obstant *L. Placet 5. C. de SS. Eccles. L. Si quis in hoc genus C. de Episc. & Cleric. L. 2. ff. de Sportul.* similesque aliæ, quibus contrarium statui videtur: nam loquuntur solum de casu, quo Judex unus medicinalem solum poenitentiam imposuit, aut commensuratam delicto atroci poenam imponere nequijt, ut fuse ostendit Sperelli *cit. decis. 134. à n. 29.* ubi pariter à n. 42. demonstrat, plurimos DD. qui in contrarium citantur, re ipsa nostram sententiam tenere. Unde non bene ait Jul. Clarus *lib. 5. Sentent. §. fin. q. 57. n. 14.* communem esse opinionem DD. posse punitum à Judice Ecclesiastico postea gravius puniri à Seculari, nisi illa intelligatur de casibus n. 805. & 806. allatis.

812. Pariter non obstat illa regula, quam tradunt Baldus in *L. Placet C. de SS. Eccles.* aliique Interpp. jurisdictionem Ecclesiasticam & Secularem esse penitus distinctas & separatas, nec unam ab altera impediri posse. Nam sensus duntaxat est, quod hæc in causis profanis laicorum, illa in causis Ecclesiasticis procedat, nec turbare debeat alteram, seque causis non suis immiscere: & quod in causis mixti fori, ubi semel prævenit unus Judex, alter amplius procedere nequeat. Non verò, quod si unus jam prævenit & punivit reum, etiam alter punire valeat. Hoc enim iniquum valde foret, cum quod ageretur contra Justitiam, ut paulò antè dixi,

dixi, Commutativam æquè ac Vindicativam, videl. ultra condignum multando reos; tum quòd prioris Judicis sententia contemptibilis redderetur; tum quòd natura & jus præventionis everteretur.

813. Limitanda tamen est assertio modò facta, & dicendum V. Judicem Secularem contra reum jam condemnatum ab Ecclesiastico, ac vicissim, procedere posse. I. Quando Judex unus condemnavit reum in contumaciam. Locum tunc præventioni non esse constat ex dictis suprà n. 786. & tradunt præter ibi relatos, Bartol. in *L. Sepulchri violati ff. de Sepulch. viol. n. 2 ac 3.* ac alij Interpp. *ibid.* Caccialup. in *L. Cunctos populos C. de Summ. Trinit. n. 27.* ubi testatur de praxi, Baiard. *ad Jul. Clar. in §. fin. q. 39. n. 44. §. q. 57. n. 24.* Socin. *lib. 2. consil. 237.* Boss. *Pract. crim. tit. de Foro comp. à n. 82.* Farinac. in *Praxi crimin. lib. 1. tit. 1. q. 7. n. 55.* cum multis alijs, quos allegat. Nisi reus contumax postea compareat & expensas refundat, uti volunt Angel. *de Malefic. V. Hac est quædam inquisitio n. 86.* Felin. in *C. Ex tenore de Rescript. n. 5.* Gram. *decis. 26. n. 10.* ac alij, quos refert Anton. Gabriellus *lib. 2. Opin. com. tit. de Judicijs conclus. 1. n. 24.* Quod quomodo intelligendum sit, dixi *cit. n. 786.*

814. II. Quando reus ab uno Judice condemnatus poenam non solvit: tunc enim ex mente Bartoli *l. c.* Caccialup. *l. c. v. Secundus casus*, ac aliorum, poterit ante paritionem Judici præstitam ab altero judicari ac puniri, nec prior sententia exceptionem pariet rei judicatæ. Videtur tamen, quòd in tali casu Judex Ecclesiasticus potiùs implorare debeat brachium Judicis secularis ad coërcendum reum, ut poenam impositam impleat. Ac vicissim, quòd si Judicis Secularis potestas ac vis non sufficiat ad cogendum, implorari debeat Judex Ecclesiasticus, ut per censuras compellat: uti fieri solet, quando alterutrius Judicis potestas vincere ac coërcere nequit delinquentium improbitatem.

815. III. Si dolus & fraus intercessit, videlicet si reus curavit in se inquiri vel accusationem institui in foro mitiore ad effu-

giendam poenam duriolem: cum enim tunc preventio locum non habeat, ut dixi supra n. 788. poterit procedere alter Judex: nisi à priore reus jam punitus poenâ condignâ fuerit.

816. IV. Si poena ab Ecclesiastico Judice imposita fuit tantum præparatoria alterius poenæ, v. g. cum Clericus ob crimen atrox privilegio Fori privatur, & degradatur: poterit enim tunc ad poenam criminis ordinariam procedere Judex laicus; cum illa privatio & degradatio eum potissimum in finem fiat, ut jurisdictio secularis locum habeat & poenâ condignâ vindicari crimen possit. *Auth. de Sanctiss. Episcopis §. Si quis contra V. Si verò crimen. C. Cum non ab homine de Judic.*

817. V. Quando plures delicti species in uno crimine concurrunt, v. g. adulterium & incestus, furtum & sacrilegium. Poterit enim tunc, quando unus Judex tantum processit super una qualitate & specie delicti, alter procedere super altera, uti sumitur ex *L. Si adulterium cum incestu 38. ff. ad L. Jul. de Adulter. L. Qui de crimine C. de Accusation. & tradunt Franc. in C. Felicit §. Per hoc quoque de Pœnis in 6. Angel. in L. Qui accusare ff. de Accusat. n. 5. § 6. & Salycet. ibid. n. 65. Boër. decis. 289. n. 3. Germon. lib. 3. de Sacror. immunitate c. 12. à n. 8. Ratio patet ex dictis n. 806. quia aliàs una species delicti eaque gravissima impunita maneret. Addunt Bartol. in *L. Senatus censuit 14. ff. de Accusation.* Angel. Salycet. Germon. & Boër. ll. cc. unam poenam sufficere, si una qualitas delicti contineatur sub altera tanquam species sub genere, uti adulterij species sub genere libidinosæ intemperantiæ & fornicationis. Verum per se evidens est, quod si crimen punitum fuit poenâ adulterij, puniri amplius nequeat ut simplex intemperantia & fornicatio; hujus enim tota malitia indistinctè & inseparabiliter continetur sub adulterio, nec speciem ab illo diversam constituit, unde punito poenâ condignâ adulterio nihil amplius remanet puniendum. Si verò adulterio imposita ab uno Judice simplicis duntaxat fornicationis poena fuit, negari nequit, posse ab altero Judice procedi ratione adulterij;*

terij; aut ratione sacrilegij, si furtum sacrilegum punitum ab uno Judice fuit solum ut furtum simplex & non qualificatum.

818. VI. Quando coram uno Judice actum fuit de crimine tantum civiliter, & ad interesse, agi coram altero potest criminaliter & ad vindictam *L. 1. C. Quando civilis actio.* Bartol. in *L. 1. ff. de vi bonor. raptor.* Angel. *l. c.* Joan. Andr. in *cit. C. Pelicis n. 8. & ibid. Franc. n. 4. v. 2.* ac aliorum communis apud Gomez tom. 3. *var. resolut. c. 1. n. 39.* Neque enim actio rei persecutoria tollit actionem merè poenalem, sed utràque quis rectè experitur. *L. 7. §. 1. ff. de Condict. furt. §. fin. Inst. de obligat. quæ ex del. nasc. L. 54. §. 3. ff. de Furt. L. 34. §. 2. & L. 44. ff. de O. & A. L. 45. ff. Pro Socio, L. 29. ff. Depos. L. 42. ff. Locat.* Si tamen Vir criminaliter egit contra uxorem adulteram ad poenas adulterij infligendas, non potest eo judicio finito postea agere civiliter ad separationem thori dotisque ac aliorum bonorum amissionem, uti cum Hostiensi tradunt Panorm. in *C. Tua de Procurator. n. 5.* Felin. in *C. Cum sit generale 8. de Foro comp. n. 21.* Petr. Barbosa in *L. 2. ff. Solut. matrim. p. 1. prin. n. 138.* Sanchez *lib. 10. de Matrim. disp. 8. n. 19.* ac alij: quia utrumque judicium tendit ad idem, nempe ad poenam adulterij, licet secundariò respiciat commodum & interesse actoris. Et quamvis Anton. de Butrio teneat, id locum non habere, si à priore Judice, videlicet Ecclesiastico, sola thori separatio imposita fuit, idem tamen etiam de hoc casu tenendum existimant cit. DD. cum etiam, quando de ea separatione agitur, dicatur judicium tendere ad vindictam. At quando poena utriusque Fori tendit ad vindictam, unà imposità alia imponi nequit, ut cum Joan. de Imola aliisque tradit Anan. in *C. de his de Accusat. n. 7. ex L. Prætor edixit 7. §. Si dicatur 1. ff. de Injurijs.* Ubi tamen advertendum est, hoc solum procedere de illo, qui jam egit: agere enim alius, qui propriam persequitur injuriam, nihilominus potest.

819. Dicendum est VII. Absolutus ab uno Judice non potest de eodem crimine judicari & condemnari ab altero Judice, sed

contra quemcunque alium Judicem & accusatorem exceptione rei judicatae tutus est. Ita asseritur C. 6. de Accusation. ibi: De his criminibus, de quibus absolutus est accusatus, non potest accusatio replicari. Et tradunt Glossa, Innocent. Panorm. Butr. ac alij communiter. Idem traditur C. 2. de Exception. in 6. Cum quidam Seculares Judices (ait Bonifacius VIII.) dum coram eis excipitur de re per Ecclesiasticum Judicem judicata, in casu, quo ad eum pertinet cognitio de consuetudine vel iure, recusent excipientes audire, in derogationem jurisdictionis Ecclesiasticae & contemptum: decernimus, ut per censuram Ecclesiasticam ab iniquitate coërceantur hujusmodi, & ad admittendum exceptionem eandem (ubi aliàs de jure admitti debet) à locorum Ordinarijs compellantur. Similiter Ecclesiastici Judices, si coram ipsis excipiat de re per Secularem Judicem judicata, exceptionem ipsam admittant, in ijs, quae animarum periculum non inducunt.

820. Idem statuitur Jure Civili. Nam, ut dicitur L. Prævaricationis 3. §. 1. ff. de Prævaric. si reus accusatori publico iudicio idem præscribat, quod dicat, se eodem crimine accusatum & absolutum, cavetur lege Julia publicorum, ut non prius accusetur, quam de prioris accusationis prævaricatione constiterit & pronunciatum fuerit. Juxta L. Si cui crimen 7. §. 2. ff. de Accusation. ijsdem criminibus, quibus quis liberatus est, non debet Præses pati eundem accusari: Et ita Divus Pius Salvio Valenti rescripsit. Et, ut dicitur L. 14. ff. eod. Senatus censuit, ne quis ob idem crimen pluribus legibus reus fieret. Idem habetur L. Hi tamen 11. §. 2. ff. eod. Idem L. Qui de crimine 9. & L. Si quis homicidij 11. C. eod. L. Sepulchri violati actio ff. de Sepulch. viol. L. fin. C. de Custod. reor. L. 2. C. de Except. rei judic. L. 1. C. Quando provocare non est necesse. Traduntque Bartol. in cit. L. 3. Gloss. Bald. Bartol. alijque communiter in cit. L. 11. C. de Accusat. Boss. in Pract. Crim. tit. de Sententijs n. 64. Gomez tom. 3. var. resolut. c. 1. n. 26. Cujacius in cit. L. 9. C. de Accusat. alijque, quos congerunt Emman. Gonzalez in cit. C. 6. de Accusat. n. 2. Aylon in Gomez. cit. n. 26.

n. 26. & Farin. lib. 1. Prax. crimin. tit. 1. q. 4. n. 1. Unde non apparet, quo jure Covarr. lib. 2. var. resolut. c. 10. n. 6. & ex ipso Jul. Clarus lib. 5. Sentent. §. fin. q. 57. n. 11. asserat, omnium consensu receptum esse, quòd laicus de crimine mixti fori accusatus coram Judice Ecclesiastico & ab eodem causà cognitâ absolutus, coram Judice laico de illo crimine accusari & puniri possit. Quod nisi intelligatur de casibus, quos mox excipiam, planè falsum esse constat ex juribus & auctoritate DD. modò relatis. Neque vera essent, quæ de Præventionis jure statuta legibus sunt, ut suprâ dixi, si Judex Secularis liberè procedere posset contra reum ab Ecclesiastico absolutum: quia non esset ligata illius potestas & sublata jurisdictio, si non obstante præventionis à Judice Ecclesiastico facta procedere contra reum posset, cum tamen ex citatis Juribus constet, cessare jurisdictionem Judicis præventi quoad causam, in qua præventus fuit. Nec facile quispiam, ut opinor, concesserit, reum absolutum à Judice laico posse judicari à Judice Ecclesiastico & puniri pœnâ temporali. Quod si non potest Judex Ecclesiasticus, vicissim non poterit Judex secularis; tum quòd Jura, dum præventionem in causis mixtis concedunt, non distinguunt inter unum ac alterum, nec plus juris tribuunt laico quàm Ecclesiastico; tum quòd iniquum per se est, potestati sublimiori minus indulgeri, quàm inferiori, plusque fidi ac tribui æquitati & justitiæ secularium, quàm Ecclesiasticorum Judicum. Denique adeò verum non est, quod dicunt Covarr. & Clarus, contrariam sententiam omnium consensu receptam esse, ut Gomesius cit. c. 1. n. 40. in fine asserat eam teneri à solo Ancharano in regulam Ea quæ 26. Juris in 6. col. 17. q. 9. ac Oliva p. 2. de Foro Eccles. q. 28. n. 14. testetur, se eam non reperisse communem.

821. Neque valet, quod quis fortè dicet, laico Judici ordinariam jurisdictionem in laicos competere, non item Ecclesiastico, ac propterea mirum non esse, quòd is procedere contra suos subditos possit, non obstante, quòd jam absoluti sint ab Ecclesiastico; neque è contrario sequi, quòd absoluti à Judice se-

culari judicari possint ab Ecclesiastico, cum hic non sit Judex ipsorum ordinarius. Non, inquam, ista valent: quia sicut Judex Ecclesiasticus est ordinarius laicorum quoad causas spirituales, ita pariter competens & ordinarius est quoad causas mixti fori, nec quoad istas minus jurisdictionis in eosdem ipsi competit, quam seculari. Unde cum par sit utriusque jurisdictionis, par quoque conditio utriusque esse debet, ita videlicet, ut si laicus mixti criminis reus à Judice laico absolutus judicari amplius nequit ab Ecclesiastico, vicissim ab isto absolutus judicari nequeat ab illo.

822. Pariter non valet, quod ajunt Felin. in C. *At si Clerici* 4. de *Judic.* n. 4. Anan. in C. *Qualiter & quando* 24. S. *Ad corrigendos de Accusat.* n. 21. Marta de *Jurisdict.* p. 2. c. 175. n. 13. Valasc. *consult.* 48. n. 9. textum cit. C. 7. S. *ult. de Exception.* in 6. solum intelligendum esse de Civilibus, non item de Criminalibus. Nam imprimis Baldus & Marian. Socin. quos allegant & sequuntur, id non asserunt: neque asserere potuerunt, cum textus decisio sit universalis absque ulla distinctione inter civilia & criminalia. Neque ulla erat distinguendi ratio. Imò ratio, quæ in decisione affertur, de utrisque procedit. Hinc nullus alius Interpretes illam distinctionem & discrimen agnovit. Demum Jura alia n. 819. S. *seq.* allegata aperte loquuntur etiam de criminibus; unde de ijs intelligendus pariter est textus cit. C. 2. de *Exception.* ac etiam hoc deficiente abundè nostra assertio probaretur ex illis.

823. Quamvis autem, quod assertum modò est, reum videlicet absolutum in uno foro non posse amplius judicari in altero, non sit limitandum ad sola civilia: exceptiones tamen & limitationes alias, easque varias, patitur. Nam primò repeti reus potest non tantum coram eodem Judice, sed etiam diverso, si absolutus non fuit sententiâ definitivâ, seu eâ, quâ absolute declaratus est innocens; sed solum interlocutoriâ, seu ab hac instantia & observatione judicij, v. g. propter inhabilitatem accusatoris, defectum libelli, defectum probationum &c. Et quidem repeti tunc reum posse per viam vel accusationis vel inquisitionis non

non tantum ab eodem Judice, à quo fuit absolutus ab instantia; sed etiam ab alio, v.g. à Judice delicti, si est absolutus à Judice Domicilij; vel à Judice Ecclesiastico, si à laico, ac vicissim, tradunt cum communi DD. Farin. lib. 1. Prax. Crimin. tit. 1. q. 7. n. 26. v. Et quod attinet, ac Sperelli decis. 134. n. 65. Ratio est: quia etsi per præventionem prior Judex jurisdictionem privativè obtineat, hoc tamen solum procedit de illa instantia & judicio, quo alterum prævenit; non verò de quocunque altero. Neque convenit ligatas esse manus alterius Judicis meliores probationes habentis. An verò, qui simpliciter absolutus fuit, censeatur absolutus definitivà sententiâ & tanquam innocens; an verò solum ab instantia, dubium est. Ad quod teste Jul. Claro lib. 5. Sentent. §. fin. q. 57. n. 3. communiter respondent DD. censeari absolutum solum ab instantia. Quia verò juxta praxim aliquorum tribunalium, quando fit absolutio solum ab instantia, adjungitur clausula *rebus sic stantibus*, vel *cum non fuerit probatum* &c. idcirco si sententia absque hujusmodi clausula profertur, censeatur esse definitiva, & lata super innocentia, nisi contrarium aliunde colligi possit.

824. Secundò. Repeti reus ab uno Judice absolutus coram altero, sicut coram eodem, potest, si alius quispiam suum dolorem persequatur, doceatque, se ignorasse accusationem ab altero fuisse institutam. E. g. si actum fuit ab uno de populo ex Lege Julia de vi publica contra eum, qui armatos homines coëgit, & vim alicui intulit, posteaque superveniat is, cui vis illata est: permittendus enim est privatam injuriam in judicium deducere, non obstante absolute ad primam accusationem factâ. *Putem*, inquit Ulpian. L. Si cui 7. §. 2. ff. de Accusation. *quoniam res inter alios judicatur, alij non præjudicant, si is, qui nunc accusator extitit, suum dolorem persequatur, doceatque se ignorasse accusationem ab alio institutam, magna ex causa eum admitti ad accusationem debere.* Idemque L. Si maritus 74. §. 2. ff. ad L. Jul. de Adulter, ait: *Si accusatione instituta absoluta sit mulier extraneo accusante, tamen marito debet permitti restaurare accusationem, si idoneas causas*

causas allegare possit, quibus impeditus non instituit accusationem. Probatur autem ignorantia per absentiam, ut tradunt Gomez *cit. c. 1. n. 26. in fin.* Foller. *in Pract. crimin. Canon. c. 35. n. 7.* & Farinac. *in Praxi crimin. lib. 1. tit. 1. q. 4. n. 21.* quia ex absentia regulariter præsumitur ignorantia. *L. Tres fratres ff. de Pactu L. Titius §. Lucius ff. de Liber. §. posthum.* Bald. *in C. Cognoscentes de Constitut. & ibid.* Panorm. *n. 10.* Felin. *n. 19.* Decius *in C. Super literis de Rescript. n. 7. & consil. 38. n. 7.* Ex præsentia verò præsumitur notitia: quæ tamen præsumptio tollitur per juramentum. Gloss. *communiter recepta in cit. L. Si cui §. lisdem V. Doceatque,* Baldus *in L. 2. §. penult. ff. Si quis caus. Panorm. & Felin. in C. De his 6. de Accusat. Aretin. consil. 38. col. ult.* Foller. *cit. c. 35. n. 7.* Jul. Clarus *cit. q. 57. V. Sed pone.* Cæterum quamvis DD. hîc solum mentionem faciant accusationis ab alio prius institutæ, ob paritatem tamen rationis idem dicendum videtur de casu, quo Judex processit per viam inquisitionis, ita ut non obstante absoluteione admittendus sit accusator, qui suam suorumve injuriam persequitur: dummodo doceat, se ignorasse, quòd Judex processum inquisitionis instituerit, seque accusare citius non potuisse.

825. Tertiò. Procedere alter Judex potest, si reus à priore legitime & rite absolutus non fuit, sed per collusionem v. g. aut fraudem. *L. 3. ff. de Prævaricat. L. 3. §. Si tamen plures ff. de liber. homin. exhib. L. 30. §. 3. ff. de Jurejur. L. Si quis homicidij C. de Accusation. cit. L. Si cui §. lisdem ff. eod. & ibi Glossa ac Bartol. C. fin. de Collus. deteg. & ibi Panorm. & Anan.* Idque procedit sive collusio seu prævaricatio intervenerit cum Judice, sive cum testibus, sive cum tabellione. Jul. Clar. *cit. q. 57. V. Ultrius quæro,* Farinac. *cit. q. 4. n. 13.* Ratio est, quòd nemini fraus sua debet patrocinari, nec nocere alteri ad favorem publicum volentis accusare aut accusationem recipere vel inquisitionem facere.

826. Quartò. Absolutus ab uno Judice conveniri coram altero potest, si coram uno actum est civiliter, & coram altero agendum sit criminaliter; ac vicissim. Ita communis DD. cum Panorm. in cit. C. 6. de Accusation. n. 6. Felin. n. 8 Beroius n. 21. Jul. Clarus lib. 5. Sent. §. fin. q. 2. n. 7. & dixi paulò suprà n. 818. Quia juxta L. un. C. Quando Civilis actio Criminali præjudicet, si ex facto descendunt duæ actiones, altera Civilis, Criminalis altera, una non tollit alteram, adeoque si actum est unâ, agi adhuc potest alterâ: modò tendant ad diversa, id est, si civilis tendat ad persecutionem rei familiaris, dum altera tendit ad vindictam. Quod varijs exemplis cit. L. declarat Imperator. Si tamen actio civilis & criminalis ad idem tendunt, una extinguit alteram, & sic definitivâ sententiâ absolutus ab una, non potest conveniri alterâ. Exemplum esto in actione Injuriarum civili & criminali, quia utraque tendit ad vindictam, & neutra rem familiarem per se & immediatè persequitur: hoc solùm discrimine, quòd illâ poenam actori, hâc Judici applicandam petimus. Aliud exemplum dedi cit. n. 818. Hinc actio Injuriarum non tollit actionem Legis Aquiliae: quia hæc rem familiarem, illa vindictam persequitur. Gaill. lib. 1. obser. 65. n. 1. § 2. Hartmann. lib. 2. tit. 49. obs. 3. à n. 8. Mynsing. lib. 1. obs. 25. & ad §. 10. Inst. de Injur. à n. 3. Schneidvv. ibid. n. 2. § 3.

827. Quintò. Si absolutus reus ab uno Judice fuit à crimine non principaliter, & per viam inquisitionis vel accusationis, sed solum incidenter & per viam exceptionis in judicium deducto, v. g. si in quæstione civili opponatur contra testem exceptio falsi & per viam exceptionis de crimine falsi cognoscatur, ac reus à crimine falsi testis absolvatur, poterit hac absolute non obstante postea contra illum procedi viâ ordinariâ. Eadèmq; est ratio

K kkk

de

de eo, qui incidenter tantum condemnatus & punitus fuit poenâ solùm extraordinariâ & leviori, ut tradunt Bald. in *L. Ubi falsi* & *L. Nullum C. de Testib.* Felin. in *C. De his 6. de Accusat. limit. 3.* Roman. *consil. 375.* aliique, quos referunt & sequuntur Maranta in *Specul. tit. de Inquisit. n. 85.* Foller. in *Pract. crim. c. 35. n. 17.* & Farinac. *cit. tit. 1. q. 4. n. 39.*

828. Sextò. Idem dicendum est de casu, quo reus denunciatus Judici Ecclesiastico fuit denuntiatione solùm Evangelicâ, & absolutus vel punitus poenâ solùm medicinali fuit, non verò temporali ac ordinariâ: poterit enim tunc coram alio saltem Judice accusari vel denunciari juridicè & puniri poenâ ordinariâ. Secùs, si plenè satisfecisset, quia v. g. vigore talis denuntiationis Judex ad ordinarium & judicalem processum venisset. Salycet. in *L. Ea quidem C. de Accusation.* Panorm. in *C. Novit de Judic.* Felin. *l. c. limit. 4.* Maranta *l. c. n. 86.* Foller. *cit. c. 35. n. 18.*

829. Septimò. Quando absolutus post absolutionem fateatur delictum, ac per consequens, sententiam pro se latam fuisse injustam, poterit ex sua confessione, non obstante illâ absolutione, condemnari: quia sententia, tametsi transierit in rem judicatam, retractatur, si victor fateatur, eam injustè latam esse, ut cum Innoc. Panorm. Anton. de Butr. Aretin. ac aliorum communi tradunt Alciat. in *C. Novit de Judic. n. 40.* & Villalobos in *Collect. Opin. commun. lit. S. n. 37. v. Sententia injusta.* Et quamvis DD. dum ita pronunciant, ferè solùm loquantur de civilibus, idem tamen tenendum esse de sententia & absolutione lata in criminali judicio, rectè asserit, & multis rationibus demonstrat Foller. in *Pract. crimin. p. 1. partis 3. princip. xv. Etsi confitebuntur à n.*

40. Fulgos. in *L. Si confessus ff. de Custod. & exhib. reor. n. 2.* Berouius in *C. At si Clerici 4. de Judic. à n. 67.* Cæterum hæc solum procedunt de confessione facta post sententiam: si enim facta esset ante, eaque non obstante sententia absolutoria lata fuisset, & sic confessio reprobata, valeret sententia & exceptionem rei iudicatæ operaretur, uti cum Innoc. tradit Panorm. in *C. Mulieri 34. de Jurejur. n. 10.* Foller. *l. c. n. 44.* Farinac. *cit. q. 4. n. 43. v. v. Sed huic objectioni.* Præterea procedunt solum de Confessione judiciali & spontanea, nec tormentis aut metu tormentorum extortâ. Nam definitivè absolutus, etiam novis supervenientibus indicijs, molestari amplius non potest, & idcirco si tortura postea adhiberetur, foret injusta, & confessio per eam extorta reo non præjudicaret. Et licet confessio extrajudicialis sufficiat ad torturam, ut cum communi tradunt Mascard. *de Probat. conclus. 530. n. 2.* & Farinac. *q. 82. à n. 6.* nihil tamen operatur, quando reus fuit definitivè absolutus, ut præter alios observant Conradus in *Pract. tit. de Confess. crim. n. 11. limit. 3.* & Farinac. *cit. q. 4. n. 44.*

830. Octavo. Quando reus absolutus fuit non per sententiam, sed per transactionem factam cum parte, poterit eam non obstante à quodam tertio deferri aut accusari: quia transactio & remissio unius non præjudicat tertio. *L. Qui cœtu 5. §. 2. ff. ad L. Jul. de Vi publ. ibi: Qui vacantem mulierem (id est, viduam vel desponsatam) rapuit, vel nuptam, ultimo supplicio punitur; & si pater injuriam suam precibus exoratus remiserit, tamen extraneus sine quinquenni præscriptione reum postulare poterit.* Idemque habetur *L. Si maritus 15. §. Si negaverint 5. ff. ad L. Jul. de Adulter. & L. 1. C. de Abolition.* Est enim hæc inter Sententiam & Transactionem differentia, quod illa facit jus quoad omnes, hæc

verò solùm quoad transigentem. Unde eâ non obstante non tantùm tertius quispiam agere vel accusare potest, ut dixi; sed etiam Judex ex officio procedere, & habitâ de novo inquisitione, novôque formato processu punire, & quidem poenâ ordinariâ, saltem in homicidio, lenocinio, similibusque gravioribus criminibus, juxta communem DD. Videri potest Farinac. *cit. q. 4. à n. 32.*

831. Nonò. Juxta Sperelli *decif. 92. n. 10.* ac alios, si Judex unus, qui infligere non potuit poenam ordinariam, v. g. Ecclesiasticus poenam sanguinis, absolvit reum, judicari hic & puniri poterit ab altero. Verùm hic casus non bene confunditur cum illo, quem posui suprâ *n. 806.* quando videlicet reus punitus fuit à Judice Ecclesiastico, qui infligere non potest poenam sanguinis, quam crimen merebatur: posse tunc nihilominus procedere Judicem laicum, fatendum est. At quando absolutus ab eodem Judice Ecclesiastico est reus sententiâ definitivâ & pronuntiatum super ejus innocentia, non est ratio, cur hujusmodi sententia non pariat exceptionem rei judicatæ coram Judice profano: Tum quòd Jura *n. 819. & 820.* producta sine limitatione loquuntur & absolutè pronuntiant, repeti reum ab altero Judice non posse, nisi de prævaricatione prioris judicij constet. Tum quòd ad sententiam absolutionis impertinenter se habet, à Judice absolvente non potuisse infligi poenam sanguinis. Nam in laicum crimen mixti fori patrantem jurisdictionem habet, eamque absolutam, si Judicem laicum prævenit. Potest igitur de crimine cognoscere, & si compererit, id patratum ab hoc reo non fuisse, eum innocentem pronuntiare. Vnde non est ratio, cur postea laicus se immisceat, nisi ab Ecclesiastico Judice malè judicatum fuisse noverit. Neque obest, quòd Ecclesiasticus non possit

possit infligere poenam sanguinis: hinc enim solum sequitur, quod laicus procedere possit, quando reus est convictus aut confessus puniendus est; eò quod Ecclesiastici Judicis potestas solum quoad illam punitionem deficit, ac propterea à laica potestate supplenda est, non verò quoad absolutionem.

832. Seclusis casibus modò enarratis procedit assertio facta n. 819. non solum tunc, quando Judex, qui absolvit, processit per viam accusationis, sed etiam si ex officio & per inquisitionem, uti tradunt Bartol. *L. Si cui §. lisdem ff. de Accusatione*. Anan. *consil. 17. col. 3.* Dec. *consil. 137.* Alexand. *lib. 1. consil. 11. n. 7.* Gomez *tom. 3. var. resolut. c. 1. c. 26. § 28.* Covarr. *lib. 2. var. resolut. c. 10. n. 5.* Jul. Clar. *lib. 5. Sent. §. fin. q. 53. v. Procedunt etiam*, Beroius *in C. De his 6. de Accusat. n. 20.* ubi testatur de communi. Et quamvis Panorm. Felin. ac alij *in cit. c. 6.* asserant, hoc non procedere de Judice Ecclesiastico, eò quod iste, si procedit per viam inquisitionis extraordinariam solum poenam imponat. Hæc tamen limitatio ex duplici capite locum non habet. Primò: quia hodiernis moribus Judex etiam Ecclesiasticus poenas ordinarias infligit, tametsi ex officio & per inquisitionem procedat, uti dixi supra n. 804. Secundò: quia ad absolvendi potestatem impertinenter se habet, quod procedere ad poenas ordinarias aut non possit aut non soleat, ut modò dixi n. 831. Verum pariter est, quod absolutio facta in uno foro patriat exceptionem rei judicatae in alio, tametsi diversa illa fora non sint sub eodem Principe, sed sub diversis, & in distinctis territorijs, ut cum Bossio, ac alijs rectè tradit & ostendit Farinac. *lib. 1. Prax. crimin. tit. 1. q. 7. n. 26. v. Sed tertia, & Scaccia de Judic. c. 12. n. 84.* Illud omnino æquum est, & ubique observandum videtur, quod teste Farin. *l. c. v. Item pariter*, statuit SS. Ponti-

rex Pius IV. ut rei in contumaciam condemnati & banniti non alibi ad suas defensiones admittantur, quam in loco, ubi condemnatio facta est, vel in Curia generali Provinciae, in qua delictum fuerit commissum.

833. Dicendum est VII. Absolutio facta ab uno Iudice parit exceptionem rei coram alio, non tantum si facta est per viam iustitiae, videlicet quia reus probavit suam innocentiam; sed etiam si per compositionem & dispensationem. Ita Glossa in cit. C. 6. de Accusation. Hostiens. *ibid.* n. 1. Marian. Socin. n. 25. alique Interpretes teste Decio *consil.* 137. n. 1. Jul. Clarus *cit.* §. *fin.* q. 57. n. 9. Covarr. *lib.* 2. *var. resolut.* c. 10. n. 2. ubi ait cit. Glossam communiter receptam esse, Sperelli *decis.* 134. n. 69. ac alij. Dummodo, ut bene addunt, dispensatio facta sit quoad poenam criminis, & in foro non merè poenitentiali, sed externo, ac à Iudice habente potestatem dispensandi & poenae remittendae. Ratio est: tum quòd dispensatio in locum totalis poenae subrogatur, uti colligitur ex L. *Quid ergo* 13. §. 7. in *fin.* ff. de his, qui notant. *infam.* & tradunt Baldus in L. *Cunctos populos* C. de Sum. Trinit. n. 44. & Aretin. *consil.* 163. n. 1. v. *Est ista remissio*: tum quòd criminam semel dimissa amplius in ultionem redire Divina Clementia non patitur, ut ait cit. Glossa.

834. Ubi tamen advertendum est, quòd privata læsi remissio dictum effectum non habeat. Hinc si injuria à Clerico offenso remittatur, non propterea remissa est injuria Ecclesiae facta. *Can. Si is, qui* 23. q. 4. *Can. Salonitanae dist.* 24. Cardin. in *Clement.* 1. de *Poenis* alique Interpp. in C. *ult. de Maledic.* Alexand. de Nevo in C. *Nullus de Foro comp.* n. 4. Anchar. in C. *Contingit de Sent. Excomm.* n. 7. & 8. Ex injuria enim Clerico facta duplex nasci-

nascitur injuriarum actio; una eidem injuriam passio, altera Ecclesiae, utpote cui per Clerici personam fit injuria. Panorm. in C. Postulasti de Judic. & in C. Parochianos, C. Cum desideres, C. Contingit de Sent. Excommun. Anan. in C. Postulasti 14. de Judicis n. 3. & 4. Bartol. in L. 1. §. Item ait ff. de Injur. Carol. de Grassis de Effect. Clericat. effect. 1. n. 581. Sperelli cit. decis. 134. n. 54. Ex quo fit, quod licet Clerico offenso satisfactum fuerit, adhuc debeat Ecclesiae satisfactio. C. Cum desideres §. fin. de Sent. Excom. & ibi Interpp. Hostiens. in C. 2. §. Sanè de Foro comp. Carol. de Grassis l. c. n. 583. Quam doctrinam non semel usum se fuisse ait Sperelli l. c. n. 56. ad obstruenda eorum ora, qui prætendebant, super hujusmodi criminibus, factam per Clericum remissione querelae, non esse amplius procedendum. Neque solum de injuria Clerico factam procedit assertio, sed etiam de Criminibus alijs: cum universim verum sit, quod non obstante transactione partis, ac cusatio à tertio, vel inquisitio à Judice fieri possit, quo Republicae per crimen laesae & scandalis occurratur, ut patet ex dictis n. 830.

835. Sed neque remissio publicam auctoritatem seu à Judice facta reo prodest apud alterum Judicem, si à Judice v. g. Ecclesiastico aut domicilij jam fuit condemnatus in contumaciam, ac postea à laico Judice vel à Judice loci delicti impetrat gratiam & remissionem: potest enim nihilominus ille prior procedere, ut observat Jul. Clar. cit. c. 57. n. 9. & constat ex supra dictis n. 786. & 813.

836. Haec sunt, quae cum in hac controversia, tum in cunctis praecedentibus, partim ut certa, partim ut verosimiliora, proponenda & decernenda esse amore Veritatis & Justitiae existima-

vi: perpensis, quo potui studio, intérque se collatis tam Juribus
quàm assertionibus Doctorum, qui etsi sæpe inter se dissidere vi-
deantur, ac propterea pro pugnantibus sententijs passim addu-
cantur, de diversis tamen ferè casibus, quos à multis malè confu-
sos fecernere studui, loquuntur, réque ipsâ diversa non sentiunt.
Neque vel de Clericorum (de quibus pro ratione, cum mei mu-
neris, tum materiæ ac temporis, frequens sermo habendus erat)
vel de Laicorum juribus addendo aut demeno quidquam statui,
nisi quod Leges, tam Ecclesiasticæ quàm Civiles, minimè du-
biæ, firmæque rationes (ut mihi quidem cum gravioribus quibus-
que, quos consului, Doctoribus visum fuit) suggerebant. In
quo si forsan à Veritatis scopo, quem unum mihi propositum
habebam, aberravi, non tantùm ab Ecclesia, cujus tanquam Ve-
ritatis Magistræ judicio cum ista tum reliqua mea omnia vener-
bundus subjicio; sed etiam à privatis quibusvis meliùs
sentientibus in æqui & recti tramitem lubens
me patiar reduci.

Omnia ad majorem Dei Gloriam.

Index Rerum